



SpareBank 1 Gruppen AS

Rapport om solvens og finansiell stilling pr. 31.12.17
(SFCR)

Styrevedtatt:
Oslo, 20. juni 2018

INNHALDSFORTEGNELSE

SAMMENDRAG	4
A. VIRKSOMHET OG RESULTATER	6
A.1 VIRKSOMHET	6
A.2 FORSIKRINGSRESULTAT	7
A.3 INVESTERINGSRESULTAT	9
A.4 RESULTAT FRA ØVRIG VIRKSOMHET	11
A.5 ANDRE OPPLYSNINGER	13
B. SYSTEMET FOR RISIKOSTYRING OG KONTROLL	14
B.1 GENERELLE OPPLYSNINGER OM SYSTEMET FOR RISIKOSTYRING OG INTERNKONTROLL	14
B.2 KRAV TIL EGNETHET	16
B.3 RISIKOSTYRINGSSYSTEMET	16
B.4 INTERNREVISJONSFUNKSJONEN	20
B.5 AKTUARFUNKSJONEN	20
B.6 UTKONTRAKTERING	21
B.7 ANDRE OPPLYSNINGER	22
C. RISIKOPROFIL	23
C.1 FORSIKRINGSRISIKO	24
C.2 MARKEDSRISIKO	28
C.3 MOTPARTSRISIKO (KREDITTRISIKO)	29
C.4 LIKVIDITETSRISIKO	30
C.5 OPERASJONELL RISIKO	31
C.6 ANDRE VESENTLIGE RISIKOER	31
C.7 ANDRE OPPLYSNINGER	31
D. VERDSETTING FOR SOLVENSFORMÅL	32
E. KAPITALSTYRING	34
E.1 ANSVARLIG KAPITAL	34
E.2 SOLVENSKAPITALKRAV OG MINSTEKAPITALKRAV	35
E.3 BRUK AV DEN DURASJONSBASERTE UNDERMODULEN FOR AKSJERISIKO VED BEREGNINGEN AV SOLVENSKAPITALKRAVET	37
E.4 FORSKJELLER MELLOM STANDARDFORMELEN OG BENYTTETDE INTERNE MODELLER	37
E.5 MANGLENDE OPPFYLLELSE AV MINSTEKAPITALKRAVET OG MANGLENDE OPPFYLLELSE AV SOLVENSKAPITALKRAVET	37
E.6 ANDRE OPPLYSNINGER	37
F. VEDLEGG	37
F.1 OFFENTLIGE QRT	37

TABELLISTE

Tabell 1: Nøkkeltall Solvens II per 31.12.17.....	5
Tabell 2: Endring SCR 2015-2016.....	5
Tabell 3: Eierstruktur SpareBank 1 Gruppen AS.....	6
Tabell 4: SpareBank 1 Gruppen – resultater og nøkkeltall.....	7
Tabell 5: Bransjefordelt resultatregnskap 2017.....	8
Tabell 6: Bransjefordelt resultatanalyse 2017.....	8
Tabell 7: Forsikringsresultat fordelt pr. bransje.....	9
Tabell 8: Fordeling på aktivklasser og avkastning for kollektivporteføljene.....	10
Tabell 9: Fordeling på aktivklasser og avkastning for selskapsporteføljen.....	10
Tabell 10: Fordeling av avkastning og forvaltning kostnader for investeringsvalgporteføljen.....	10
Tabell 11: Investeringsresultater.....	10
Tabell 12: Investeringsresultat pr. aktivklasse.....	11
Tabell 13: Resultatutvikling ODIN Forvaltning AS.....	11
Tabell 14: Resultatutvikling SpareBank 1 Factoring AS.....	12
Tabell 15: Resultatutvikling SpareBank 1 Portefølje AS.....	12
Tabell 16: Resultatutvikling Conecto AS.....	13
Tabell 17: Resultatutvikling SpareBank 1 Medlemskort AS.....	13
Tabell 18: Oversikt over vesentlige utkontrakterte tjenester.....	22
Tabell 19: Scenarioanalyser SpareBank 1 Gruppen konsern.....	24
Tabell 20: Risikotyper Forsikringsrisiko liv.....	25
Tabell 21: Risikotyper Forsikringsrisiko Helse.....	26
Tabell 22: Risikotyper Forsikringsrisiko skade.....	27
Tabell 23: Risikotyper markedsrisiko.....	28
Tabell 24: Tilgjengelig solvenskapital pr. 31.12.17.....	34
Tabell 25: Endring tilgjengelig kapital 2016-2017.....	34
Tabell 26: Endring SCR 2016-2017.....	36

FIGURLISTE

Figur 1: Rammeverk for risikostyring.....	17
Figur 2: Overordnet risikoprofil basert på standard formelen.....	23
Figur 3: Fordeling av hovedkategorier risiko etter standardmetoden.....	23
Figur 4: Forsikringsrisiko liv.....	24
Figur 5: Forsikringsrisiko Liv.....	25
Figur 6: Risikokategorier Forsikringsrisiko Helse.....	26
Figur 7: Forsikringsrisiko helse SpareBank 1 Gruppen konsolidert.....	26
Figur 8: Forsikringsrisiko skade.....	27
Figur 9: Markedsrisiko SpareBank 1 Gruppen konsolidert.....	28
Figur 10: Fordeling av type 1 og 2 motpartsrisiko SpareBank 1 Gruppen konsern.....	32
Figur 11: Solvens II balanseverdier og solvenskapitalkrav per 31.12.17.....	35
Figur 12: Solvenskapitalkrav pr. risikosegment.....	36

SAMMENDRAG

Rapporten omhandler konsernets virksomhet og resultater, systemet for risikostyring og internkontroll, risikoprofilen, verdsettelse for solvensformål, samt kapitalstyring. Styret i morselskapet SpareBank 1 Gruppen AS har det overordnede ansvaret for alle temaene som er omhandlet i rapporten.

SpareBank 1 Gruppen AS (morselskapet) eies av SpareBank 1-bankene og LO. SpareBank 1 Gruppen AS eier 100 prosent av aksjene i konsernets datterselskap, bortsett fra SpareBank 1 Medlemskort AS. I dette selskapet eier morselskapet 51 prosent av aksjene. SpareBank 1 Gruppen konsern understøtter strategien til SpareBank 1-bankene mot deres bedrifts- og privatkunder, samt LO mot deres medlemmer og foreninger. Konsernets produkter distribueres i all hovedsak gjennom bankene i SpareBank 1-alliansen og LO.

SpareBank 1 Gruppen konsern er et sammensatt finanskonsern med datterselskaper innenfor livsforsikring, skadeforsikring, fondsforvaltning, factoring, porteføljekjøp og innfordringstjenester. Samlet sett står forsikringsvirksomheten for mer enn 90 prosent av SpareBank 1 Gruppen konsernets inntekter, verdiskaping og balanse på konsolidert nivå. Konsernet er med denne virksomhetssammensetningen definert som et forsikringsdominert konsern.

SpareBank 1 Gruppen konsern oppnådde et totalresultat på 1.811 mill. kroner etter skatt i 2017. Samlet forvaltningskapital for konsernet var 71 mrd. kroner per 31.12.17. Dette representerer en vekst på 12 prosent fra 2016. SpareBank 1 Forsikring AS hadde et resultat før skatt på 835,5 mill. kroner. SpareBank 1 Skadeforsikring AS oppnådde et samlet resultat på 1.311,4 mill. kroner før skatt. Øvrige datterselskap hadde positive resultatbidrag før skatt som følger; ODIN Forvaltning konsern 105,7 mill. kroner, SpareBank 1 Medlemskort AS 7,2 mill. kroner, SpareBank 1 Factoring AS 58,6 mill. kroner, SpareBank 1 Portefølje AS 39,8 mill. kroner, og Conecto AS 22,5 mill. kroner.

Målsettingen med risikostyringen i SpareBank 1 Gruppen konsern er å støtte opp under konsernets overordnede mål, bidra til trygghet for kunden, og bidra til høyest mulig avkastning for eier innenfor et akseptabelt risikonivå. Styret i SpareBank 1 Gruppen AS er øverste ansvarlig for risikostyring og compliance i konsernet, og således øverste ansvarlig for konsernets etterlevelse av Solvens II-regelverket. SpareBank 1 Gruppen AS har på morselskapsnivå etablert fire kontrollfunksjoner, bestående av aktuarfunksjon, risikostyringsfunksjon, compliancefunksjon, og en internrevisjonsfunksjon. Kontrollfunksjonene er organisert uavhengig av driftsrelaterte oppgaver, og har direkte rapporteringslinje til selskapets styre og ledelse.

Konsernet har implementert en konsernstyrt styringsmodell for risikostyring. Forholdet og ansvarsdeling mellom mor-, og datterselskap er regulert i gjeldende styringsdokumenter for risikostyring og internkontroll, godkjent av konsernets styre. Risikostyringsfunksjonen i SpareBank 1 Gruppen AS har et overordnet ansvar, og skal sikre en konsistent og helhetlig risikostyring på tvers av datterselskapene i konsernet. Det er etablert egne kontrollfunksjoner i konsernets datterselskap. Risikostyringsfunksjonen i SpareBank 1 Gruppen AS ved CRO, rapporterer til administrerende direktør, risikoutvalget og konsernets styre. Risikostyringsfunksjonene i konsernets datterselskap rapporterer til de respektive selskapsstyrer og parallelt faglig til risikostyringsfunksjonen i SpareBank 1 Gruppen AS. Øvrige kontrollfunksjoner i SpareBank 1 Gruppen AS er også organisert i en matriseorganisering med datterselskapene. Således er det etablert kontrollfunksjoner i hvert enkelt selskap.

Til beregning av solvensmargin for SpareBank 1 Gruppen konsolidert, benyttes standardmetoden under Solvens II. Risikokategorier som inngår i konsernets beregning er markedsrisiko, livsforsikringsrisiko, helseforsikringsrisiko, skadeforsikringsrisiko, motpartsrisiko og operasjonell risiko. For konsernet utgjør livsforsikringsrisiko den største eksponering. Deretter følger markedsrisiko, helseforsikringsrisiko, skadeforsikringsrisiko, motpartsrisiko og operasjonell risiko. Da konsernets virksomhet er svært diversifisert, gir dette betydelige korrelasjonseffekter. Korrelasjonseffekter reduserer brutto risiko med omkring 33 prosent. Kapitalkravet justeres for tapsabsorberende evne for utsatt skattefordel ved inntruffet scenario, og for kundenes andel av tapet ved inntruffet scenario.

Konsernets solvensmargin pr. utgangen av 2017 var på 165 prosent. Til sammenligning var konsernets solvensmargin 167 prosent ved utgangen av 2016. Solvensmarginen ligger godt over det vedtatte målet for SpareBank 1 Gruppen konsern som er 150 prosent. I tabell 1 nedenfor vises nøkkeltall for Solvens II for SpareBank 1 Gruppen konsolidert, SpareBank 1 Forsikring AS, og SpareBank 1 Skadeforsikring AS per 31.12.17. I tabell 2 vises detaljer i estimert solvenskapitalkrav for SpareBank 1 Gruppen konsolidert.

Nøkkeltall Solvens II (mill. kroner) per 31.12.17	SpareBank 1 Gruppen konsolidert	SpareBank 1 Skadeforsikring AS	SpareBank 1 Forsikring AS
Solvenskapital	12.035	3.520	9.303
Solvenskapitalkrav (SCR)	7.276	1.836	5.570
Overskudd av kapital	4.759	1.684	3.734
Solvensmargin	165 %	192 %	167 %

Tabell 1: Nøkkeltall Solvens II per 31.12.17

Kapitalkrav SpareBank 1 Gruppen konsolidert (mill. kroner)	31.12.17	31.12.16	Endring
Markedsrisiko	3.934	3.532	401
Skadeforsikringsrisiko	1.590	1.520	70
Helseforsikringsrisiko	2.604	2.178	426
Livsforsikringsrisiko	4.774	4.459	315
Motpartsrisiko	235	190	45
Kapitalkrav før diversifisering totalrisiko	13.137	11.880	1.257
Korrelasjonseffekt totalrisiko	-4.582	-4.136	-446
Kapitalkrav før operasjonell risiko	8.555	7.744	811
Operasjonell risiko	351	338	13
Regulatorisk kapitalkrav for andre finansforetak	511	431	80
Justering kundemidler gruppenivå	114	212	-99
Tapsabsorberende evne effekt utsatt skattefordel	-2.255	-2.074	-181
Kapitalkrav	7.276	6.652	624

Tabell 2: Endring SCR 2015-2016

Liv- og skadeselskapet er underlagt årsregnskapsforskriften når de utarbeider ordinært årsregnskap. Det er få forskjeller mellom deres regnskap og regnskap utarbeidet etter IFRS. Det er kun noen mindre forskjeller på behandling av skatt på naturskadefondet og reassurans i IFRS konsernregnskapet til SpareBank 1 Gruppen. I sin Solvens II balanse konsoliderer SpareBank 1 Gruppen fullt liv- og skadeselskapet med morselskapet, og tar inn øvrige datterselskaper som SpareBank 1 Gruppen Finans AS, Conecto AS, ODIN Forvaltning AS og SpareBank 1 Medlemskort AS etter egenkapitalmetoden. Justeringene som liv- og skadeselskapet gjør for verdsettelse etter Solvens II videreføres i konsernregnskapet. Verdivurdering av forsikringstekniske avsetninger er beskrevet i de kvalitative rapportene for SpareBank 1 Forsikring AS, og SpareBank 1 Skadeforsikring AS. De samme verdivurderingsprinsipper som er benyttet i forsikringsselskapene er videreført konsistent på gruppenivå.

SpareBank 1 Gruppen konsern har som mål å sikre en optimal kapitalstruktur. Konsernet har per 31.12.17 en estimert solvenskapital på 12.035 mill. kroner. Konsernet har i hovedsak tier 1 kapital som utgjør 10 071 mill. kroner. Videre har konsernet tier 2 kapital som består av 1.283 mill. kroner i ansvarlig lån, 31 mill. kroner i risikoutjevningfond, og 649 mill. kroner i avsetning til naturskadefondet.

Konsernet har en god økonomisk og finansiell stilling og styret anser at konsernets samlede forretningsmessige eksponering er godt tilpasset dets risikoevne.

A. VIRKSOMHET OG RESULTATER

A.1 VIRKSOMHET

SpareBank 1 Gruppen konsern er et sammensatt finanskonsern med datterselskaper innenfor livsforsikring, skadeforsikring, fondsforvaltning, factoring, porteføljekjøp og innfordringstjenester. Samlet sett står forsikringsvirksomheten for mer enn 90 prosent av SpareBank 1 Gruppen konsernets inntekter, verdiskaping og balanse på konsolidert nivå. Konsernet er med denne virksomhetssammensetningen definert som et forsikringsdominert konsern, som er underlagt Solvens II regelverket.

SpareBank 1 Gruppen konsern omfatter morselskapet SpareBank 1 Gruppen AS og datterselskapene SpareBank 1 Forsikring AS, SpareBank 1 Skadeforsikring AS, ODIN Forvaltning AS, SpareBank 1 Factoring AS, SpareBank 1 Portefølje AS, Conecto AS, og SpareBank 1 Medlemskort AS. Alle selskapene er heleid av SpareBank 1 Gruppen AS bortsett fra SpareBank 1 Medlemskort AS hvor morselskapet har en eierandel på 51 prosent. Porteføljevirksomheten i SpareBank 1 Gruppen Finans AS ble i september 2017 fisjonert ut i et eget selskap, SpareBank 1 Portefølje AS. All øvrig virksomhet ble igjen i SpareBank 1 Gruppen Finans AS, som skiftet navn til SpareBank 1 Factoring AS.

SpareBank 1 Gruppen AS eies av SpareBank 1-bankene og LO. Eierne i SpareBank 1 Gruppen AS har følgende sammensetning per 31.12.17:

	Eierandel
SpareBank 1 Nord-Norge	19,50 %
SpareBank 1 SMN	19,50 %
SpareBank 1 SR-Bank	19,50 %
Samarbeidende Sparebanker	19,50 %
SpareBank 1 Østlandet	12,40 %
Landsorganisasjonen i Norge (LO) /Forbund tilknyttet LO	9,60 %
Totalt	100,00 %

Tabell 3: Eierstruktur SpareBank 1 Gruppen AS

Selskapet SpareBank 1 Banksamarbeidet DA er et tilknyttet selskap til SpareBank 1 Gruppen AS. Majoriteten av styremedlemmene i selskapene er de samme. SpareBank 1 Gruppen AS eier 10 prosent av selskapet SpareBank 1 Banksamarbeidet DA.

SpareBank 1 Gruppen AS understøtter strategien til SpareBank 1-bankene mot deres bedrifts- og privatkunder, samt LO mot deres medlemmer og foreninger. SpareBank 1 Gruppen AS er et holdingselskap som gjennom sine datterselskaper produserer, leverer og distribuerer finansielle produkter. SpareBank 1 Gruppen AS sin rolle er å se til at den samlede virksomheten i konsernet er organisert og drives på en forsvarlig måte. Morselskapet utøver ikke egen virksomhet ut over dette. Ansatte og funksjoner i morselskapet er derfor begrenset til i all hovedsak risiko- og økonomistyring, og spesialiserte analysefunksjoner. Rapporteringslinjen fra datterselskapene til SpareBank 1 Gruppen AS skjer fra administrerende direktør i datterselskapene via styreleder til konsernsjef.

SpareBank 1 Gruppen AS har 11 ansatte hvor de mest sentrale stillingene i forhold til styring og kontroll er CFO, CRO, juridisk direktør i tillegg til administrerende direktør. Administrerende direktør i SpareBank 1 Gruppen AS, stabsfunksjonene, og administrerende direktører fra datterselskapene gjennomfører ledermøte hver måned. Hvert kvartal møter også styreleder i datterselskapene i ledermøtet. Styremøter i SpareBank 1 Gruppen AS gjennomføres månedlig.

Det gjennomføres en årlig strategisamling for SpareBank 1-alliansen med SpareBank 1 Banksamarbeidet DA og SpareBank 1 Gruppen AS. Denne samlingen gir styringssignaler til datterselskapene i SpareBank 1 Gruppen AS med tanke på sentrale tema og fokusområder for selskapene. Datterselskapene i SpareBank 1 Gruppen konsern er i høy grad autonome i forhold til daglig drift. Sentrale temaer knyttet til datterselskapenes utvikling diskuteres jevnlig i styret i SpareBank 1 Gruppen AS. Eierne gir råd til datterselskapene både med hensyn til hvilke produkter som skal produseres og hvordan de skal distribueres gjennom ulike kunderåd primært bestående av representanter fra bankene.

Konsolidert balanse og resultat rapporteres kvartalsvis til styret i SpareBank 1 Gruppen AS av CFO.

Resultatoversikt SpareBank 1 Gruppen konsern

SpareBank 1 Gruppen – resultater og nøkkeltall:		
Mill. kroner	2017	2016
Andel resultat fra datterselskapene før skatt:		
SpareBank 1 Forsikring AS	835,5	516,7
SpareBank 1 Skadeforsikring konsern	1.311,4	1.447,1
ODIN Forvaltning konsern	105,7	84,6
SpareBank 1 Medlemskort AS	7,2	5,4
SpareBank 1 Factoring AS	58,6	43,8
SpareBank 1 Portefølje AS	39,8	37,9
Conecto AS	22,5	19,2
Konsernjusteringer	-57,0	-11,8
Sum resultat datterselskaper før skatt	2.323,6	2.142,8
Netto driftskostnader og finanskostnader i morselskap.	-115,7	-124,1
Andel tilknyttede selskap/ felleskontrollert selskap	1,8	0,7
RESULTAT FØR SKATT	2.209,7	2.019,4
Skattekostnad	-398,4	-444,0
RESULTAT ETTER SKATT	1.811,3	1.575,4
<i>Majoritetens andel av resultat etter skatt</i>	1.808,6	1.573,4
<i>Minoritetens andel av resultatet etter skatt</i>	2,7	2,0

Tabell 4: SpareBank 1 Gruppen – resultater og nøkkeltall

Selskapets registrerte kontoradresse og kontaktdetaljer for selskapets eksterntrevisor samt tilsynsmyndighet er vist nedenfor.

Tilsynsmyndighet

Finanstilsynet
 Revierstedet 3
 0151 OSLO
 Telefon: 22 93 98 00

Ekstern revisor

KPMG AS
 Sørkedalsveien 6
 Postboks 7000 Majorstuen
 0306 OSLO
 Telefon: 04063

Registrert kontor

SpareBank 1 Gruppen AS
 Storgata 65
 9008 TROMSØ
 Telefon: 915 09 020

A.2 FORSIKRINGSRESULTAT

SpareBank 1 Gruppen konserns forsikringsresultater oppstår i selskapene SpareBank 1 Forsikring AS og SpareBank 1 Skadeforsikring AS. I beskrivelsen av konsernets forsikringsresultat redegjøres det for dette per selskap, grunnet ulik regnskapsoppstilling, og segmentering.

SPAREBANK 1 FORSIKRING AS

Selskapet hadde et resultat før overskuddsdeling på 1.115,5 mill. kroner. Kundene fikk tildelt 297,3 mill. kroner i endelig overskudd, og det ble avsatt 245,6 mill. kroner til tilleggsavsetninger. Resultat til eier før skatt, og før avkastning på selskapets midler, ble 572,6 mill. kroner. I tillegg fikk eier 309,6 mill. kroner i avkastning på selskapets midler, samt at andre inntekter og kostnader til selskapet var minus 46,7 mill. kroner. Dermed ble totalt resultat til eier før skatt 835,5 mill. kroner.

Forsikringsinntekter og –utgifter

Brutto forfalte premieinntekter eksklusive tilflyttet kapital ble 6.237 mill. kroner i 2017 mot 4.987 mill. kroner i 2016. Dette tilsvarte en økning på 25 prosent. Endringen skyldtes hovedsakelig økning i premieinntekter for risikoproduktene og pensjonsforsikringer med investeringsvalg. Premieinntekter for egen regning ble 7.641 mill. kroner i 2017. I forhold til 2016

var dette en økning på 1.198 mill. kroner, tilsvarende 18,6 prosent. Brutto utbetalte erstatninger inklusive gjenkjøp ble 2.268 mill. kroner i 2017 mot 2.121 mill. kroner i 2016. Dette tilsvarte en økning på 6,9 prosent. Fraflytting, det vil si overføring av kundenes reserver til andre selskaper, økte med 309 mill. kroner. Erstatninger for egen regning ble 2.867 mill. kroner i 2017. I forhold til 2016 var dette en økning på 450 mill. kroner, tilsvarende 18,6 prosent.

Kontraktstestede forpliktelser utgjorde 22.864 mill. kroner ved utgangen av 2017, mot 21.253 mill. kroner forrige år. Dette tilsvarte en økning på 7,6 prosent. Selskapet hadde 24.894 mill. kroner i forsikringsforpliktelser knyttet til forsikringer med investeringsvalg ved årets slutt. Tilsvarende beløp utgjorde 19.156 mill. kroner året før. Dette tilsvarte en økning på 30 prosent.

Innen premiereserven utgjør erstatningsavsetningene for meldte (RBNS) og ikke meldte (IBNR) forsikringstilfeller 3.214 mill. kroner. Avsetningene ble styrket med til sammen 258 mill. kroner i løpet av 2017, mot 322 mill. kroner året før.

BRANSJEFORDELT RESULTATREGNSKAP 2017							
NOK 1 000	Ind.rente/ pensjon	Individuell kapital	Kollektiv rente/pensjon	Gruppeliv	Ulykke	Selskapets midler	Totalt
Resultatregnskap:							
Premieinntekter	717 993	1 111 324	4 941 023	628 150	243 142	-	7 641 632
Inntekter fra finansielle eiendeler	446 651	78 880	1 027 838	92 631	23 187	2 680	1 671 866
Netto inntekter fra investeringer i investeringsvalgporteføljen	253 500	267 111	1 957 360	-	-	-	2 477 971
Andre forsikringsrelaterte inntekter	9 530	9 407	92 385	5 942	7 907	-	125 171
Erstatninger	-620 610	-495 911	-1 255 803	-426 891	-68 264	-	-2 867 479
Endring i forsikringsmessige avsetninger	-143 517	35 461	-1 197 194	-56 151	-12 477	-579	-1 374 458
Resultatførte endringer i forsikringsforpliktelser-særskilt investeringsvalg	-280 948	-396 111	-5 098 237	-	-	-	-5 775 295
Overskudd på avkastningsresultatet	-89 615	-5 578	-161 187	-32 830	-	-	-289 210
Forsikringsrelaterte driftskostnader	-192 598	-232 419	-362 839	-98 784	-139 867	-42	-1 026 549
Andre forsikringsrelaterte kostnader	-550	-697	-1 906	-2 596	-5 261	-7	-11 018
Resultat av teknisk regnskap	99 836	371 467	-58 560	109 471	48 367	2 052	572 631
Avkastning på selskapets midler	-	-	-	-	-	262 909	262 909
Samlet til eier før skatt	99 836	371 467	-58 560	109 471	48 367	264 961	835 540

Tabell 5: Bransjefordelt resultatregnskap 2017

FORSIKRINGSRESULTAT - RESULTATANALYSE

BRANSJEFORDELT RESULTATANALYSE 2017							
NOK 1 000	Ind.rente/ pensjon	Individuell kapital	Kollektiv rente/pensjon	Gruppeliv	Ulykke	Selskapets midler	Totalt
Resultatanalyse:							
Risikoresultat	-56 992	293 498	-9 861	60 147	47 446	-	334 239
Administrasjonsresultat	15 539	44 434	-58 775	15 792	-11 534	-42	5 414
Avkastningsresultat	233 463	39 113	399 821	66 362	12 455	2 094	753 306
Vederlag for rentegaranti	627	-	21 948	-	-	-	22 575
Resultat til fordeling	192 637	377 045	353 133	142 301	48 367	2 052	1 115 534
Avsetning til/ anvendelse av tilleggsavsetninger	-3 186	-	-242 379	-	-	-	-245 566
Midler tilført/overført kunder	-89 615	-5 578	-169 314	-32 830	-	-	-297 337
Resultat av teknisk regnskap	99 836	371 467	-58 560	109 471	48 367	2 052	572 631
Avkastning på selskapets midler	-	-	-	-	-	262 909	262 909
Samlet til eier før skatt	99 836	371 467	-58 560	109 471	48 367	264 961	835 540

Tabell 6: Bransjefordelt resultatanalyse 2017

Netto risikoresultat utgjorde 334,2 mill. kroner i 2017, mot 371,8 mill. kroner før oppreservering året før. Risikoresultatet til fripoliser ble 10,4 mill. kroner i 2017 mot 25,8 mill. kroner forrige år. I 2017 ble 5,4 mill. kroner av dette resultatet avsatt til risikoutjevningfondet, mens i 2016 ble 13,7 mill. kroner benyttet til å styrke premiereserven i forbindelse med oppreservering til nytt dødelighetsgrunnlag og 6 mill. kroner ble avsatt til risikoutjevningfondet. Av risikoresultat i kollektiv ytelsespensjon på 19,8 mill. kroner i 2017 ble 9,9 mill. kroner avsatt til risikoutjevningfondet.

Netto administrasjonsresultat ble 5,4 mill. kroner i 2017, mot minus 71,3 mill. kroner forrige år. I 2016 ble det avsatt 53,1 mill. kroner til administrasjonsreserve for uføreerstatninger under utbetaling og 20,0 mill. kroner til administrasjonsavsetning for nye fripoliser ved overgang til ny uførepensjon.

Netto avkastningsresultat ble 753,3 mill. kroner i 2017 mot 286,6 mill. kroner i 2016. Forbedringen i forhold til året før skyldtes hovedsakelig høyere oppregulering av verdien av eiendomsinvesteringene. Av avkastningsresultatet ble 245,6 mill. kroner avsatt til tilleggsavsetninger.

SPAREBANK 1 SKADEFORSIKRING AS

Forsikringsresultatet for 2017 ble 825 mill. kroner. Oversikten nedenfor viser forsikringsresultat pr. bransje som kategorisert under Solvens II.

Mill kroner	Forsikring mot utgifter til medisinsk behandling	Forsikring mot innteksttap	Yrkes-skade	Motorvogn-forsikring trafikk	Motorvogn-forsikring øvrig	Sjø-, og transport	Forsikring mot brann og annen skade på eiendom	Ansvars-forsikring	Assistanse forsikring	Forsikring mot diverse økonomiske tap	Sum
Netto premieinntekter	232,8	61,3	96,8	778,1	1 256,6	4,1	2 427,2	59,2	514,1	57,5	5 487,6
Erstatningskostnader for egen regning	-224,4	-46,7	-38,4	-171,8	-861,3	11,5	-1 614,2	-13,1	-316,5	-47,1	-3 321,0
Forsikringsrelaterte kostnader	-57,5	-12,0	-19,2	-175,6	-396,4	-2,1	-509,5	-21,3	-131,6	-16,1	-1341,4
Forsikringsresultat	-49,1	2,6	39,2	430,6	-0,3	13,5	303,4	24,6	65,9	-5,7	825,1

Tabell 7: Forsikringsresultat fordelt pr. bransje

Netto premieinntekter i 2017 var 5.488 mill. kroner mot 5.302 mill. kroner i 2016, tilsvarende en økning på 186 mill. kroner. Økningen skyldes i hovedsak økt salg av Motorvognforsikring og Forsikring mot brann og annen skade på eiendom.

Erstatningskostnader for egen regning var på 3.321 mill. kroner som er 253 mill. kroner høyere enn i 2016. Skadeprosenten er tilsvarende økt med 2,4 prosentpoeng, til 58,7 prosent. Økningen i brutto erstatningskostnader skyldes både økte naturskader, redusert avvikling, samt økt skadefrekvens. Oppdaterte modeller indikerer konservative erstatningsnivåer for Motor ansvar og Yrkeskade. Gitt at dette er en varig trend vil avviklingsgevinster gradvis realiseres. Flere naturskadehendelser i 2017 har økt naturskadeerstatninger med 22 mill. kroner, sammenlignet med 2016.

Andre forsikringsrelaterte kostnader utgjorde 1.341 mill. kroner i 2017 sammenlignet med 1.189 mill. kroner i 2016. Økte driftskostnader skyldes hovedsakelig en økning i lønnskostnader som følge av selskapets bevisste satsing innenfor IKT, CRM/Kundediialog og Produkt og således bygge egen kompetanse på viktige områder. Kostnader til eksterne konsulenter, IKT og markedsføring har også økt i 2017 sammenlignet med 2016. Provisjoner har økt med 31 mill. kroner sammenlignet med fjoråret. Økningen kommer hovedsakelig som en følge av vekst i porteføljen og dermed økt salgs- og bestandsprovisjon.

A.3 INVESTERINGSRESULTAT

Konsernets investeringsresultater er i all hovedsak knyttet til investeringsporteføljene i selskapene SpareBank 1 Forsikring AS, og SpareBank 1 Skadeforsikring AS. Hensikten med forvaltningen er i første rekke å maksimere avkastningen over tid innenfor et akseptabelt risikonivå. Fallende rentenivåer de seneste årene fører til en lavere forventet avkastning for selskapenes investeringsporteføljer.

Selskapene følger en strategi med relativ fast strategisk allokering til ulike aktivaklasser, hvor allokeringen er kalibrert til å kunne bidra med langsiktige risikopremier fra ulike kilder. I tillegg til rentenivået, er det identifisert tre hovedkilder til risikopremier i investeringsstrategien. Dette er forventet meravkastning fra kreditt, eiendom og aksjer. For å kunne oppnå denne typen risikopremier, er det viktig at det totale risikonivået er bærekraftig over tid.

Rammene for investeringene er gitt gjennom selskapenes Investeringsstrategi. Investeringsstrategien revideres årlig og godkjennes av styrene.

SPAREBANK 1 FORSIKRING AS

For 2017 ble den samlede verdijusterte avkastningen for kollektivporteføljene 8,0 prosent (4,9 prosent), som tilsvarer finansinntekter på 1 671 mill. kroner (967,3) fra porteføljene. Av dette resultatet utgjorde 394,6 mill. kroner (175,3) økning i kursreguleringsfond, mens resterende 1277,3 mill. kroner (791,9) ble bokført som finansinntekter.

Den verdijusterte avkastningen varierte mellom 7,7 prosent og 8,5 prosent (4,6 prosent og 5,2 prosent) i de 4 ulike porteføljene. Forskjellen i avkastning skyldes først og fremst ulik porteføljevækst samt tilpasning av aktivsidens egenskaper til de tilhørende forpliktelsene for hver av de enkelte porteføljene.

Etter dekning av den årlige rentegarantien på 516,4 mill. kroner (463,1) endte netto renteresultat på 753,3 mill. kroner (286,6).

Selskapsporteføljen ga en avkastning på 5,5 % eller 309,6 mill. kroner (193,1).

Den verdijusterte avkastningen fra porteføljene endte godt over den forventede avkastningen for året, og skyldes dels spesifikke forhold knyttet til enkeltinvesteringer i eiendomsporteføljen, gode generelle markedsforhold for aksjer samt meravkastning fra renteporteføljen som følge av reduksjon av kredittpåslag.

Eiendom og aksjer bidro mest med avkastning på hhv 18,1 prosent og 19,1 prosent, mens omløpsrenter og anleggsrenter ga avkastning på hhv 3,6 prosent og 3,7 prosent.

Kollektivporteføljen

Eiendeler i kollektivporteføljene	31.12.17 Mill. kroner	Andel	Avkastning i mill. kroner 2017	Avkastning 2017	Avkastning 2016
Omløpsrenter	7 084	31 %	258	3,6 %	3,6 %
Anleggsobligasjoner	8 267	37 %	285	3,7 %	4,1 %
Eiendom	3 974	18 %	612	18,1 %	7,3 %
Aksjer	3 164	14 %	515	19,1 %	7,5 %
Annet	88	0 %	0		
Sum	22 577	100 %	1 671	8,0 %	4,9 %

Tabell 8: Fordeling på aktivklasser og avkastning for kollektivporteføljene

Selskapsporteføljen

Eiendeler i selskapsporteføljene	31.12.17 Mill. kroner	Andel	Avkastning i mill. kroner 2017	Avkastning 2017	Avkastning 2016
Omløpsrenter	3 525	57 %	116	3,3 %	3,5 %
Anleggsobligasjoner	1 147	19 %	37	3,5 %	3,9 %
Eiendom	1 025	17 %	157	18,2 %	7,4 %
Aksjer	0		0		
Annet	466	8 %	0	1,1 %	1,6 %
Sum	6 163	100 %	310	5,5 %	4,1 %

Tabell 9: Fordeling på aktivklasser og avkastning for selskapsporteføljene

Eiendeler i verdipapirisering

Selskapet har en liten del av investeringsporteføljen investert innen verdipapiriserte investeringer og disse er videre investert i renteporteføljen og er av typen asset backed securities (ABS). Totalt sett står disse investeringene for 0,8 prosent (201 mill. kroner) av investeringsporteføljen og ansees derfor å ha liten påvirkning for porteføljens risiko og avkastning. Investeringsstrategien legger opp til god diversifisering og høye krav til kvaliteten på investeringene, der blant annet rating er viktig input i vurderingene.

Investeringsvalgporteføljen

Investeringsvalg	Midler per 31.12.2017 (MNOK)	Avkastning 2017 (%)	Avkastning i mill. kroner	Forv.kost (%)
PM Renter	94,1	2,72	1,64	0,4
PM Forsiktig	425,8	6,59	26,2	0,7
PM Moderat	588,7	10,6	55,8	1
PM Offensiv	463,3	14,74	59,57	1,25
PM 100 % Aksjer	816,6	19,02	125,27	1,5
SpareBank 1 PM	19,2	4,28	0,32	0,4
ODIN 100 % Renter				
SpareBank 1 PM	0,8	8,07	0,02	0,7
ODIN Forsiktig				
SpareBank 1 PM	2,1	11,94	0,09	1
ODIN Moderat				
SpareBank 1 PM	4,2	15,94	0,14	1,25
ODIN Offensiv				

Investeringsvalg	Midler per 31.12.2017 (MNOK)	Avkastning 2017 (%)	Avkastning i mill. kroner	Forv.kost (%)
SpareBank 1 PM	103,2	20,06	8,41	1,5
ODIN 100 % Aksjer				
BM Rente	2175,6	3,12	49,72	0,95*
BM Forsiktig	2611	7,32	175,04	1,05*
BM Moderat	7958,8	11,67	817,4	1,15*
BM Offensiv	1483,1	16,14	197,09	1,25*
BM 100 % Aksjer	4784,5	20,78	682,64	1,35*
BM Forsiktig II	104	6,78	5,9	1*
BM Moderat II	362,3	10,54	32,6	1*
BM Offensiv II	22	14,39	2,08	1*
BM 100 % aksjer II	554,2	18,39	65	1*
PM Bank	139,3	1,06	1,65	0,4
BM Bank	247,4	1,46	3,49	0,95
Annet (Åpen meny og IPS)	1934,4			0,4 – 3,2

*maksimalsatser i en degressiv skala som avhenger av forvaltningsvolum per kunde

Tabell 10: Fordeling av avkastning og forvaltning kostnader for investeringsvalgporteføljen

SPAREBANK 1 SKADEFORSIKRING AS

Finansresultatet i 2017 var på 526 mill. kroner (403 mill. kroner i 2016), tilsvarende en finansavkastning på 5,7 prosent (3,9 prosent i 2016).

Investeringsresultat Mill. kroner	2017	2016
Inntekter fra investeringer i datterselskap (eiendomsselskap)	55,9	70,2
Renteinntekter og utbytte markedsverdi på finansielle eiendeler	175,1	211,8
Verdiendringer på investeringer	362,4	36,7
Realisert gevinst og tap på investeringer	-57,7	90,8
Sum netto inntekter fra investeringer	535,7	409,5
Forvaltningskostnader	-9,4	-6,9
Sum kostnader i investeringer	-9,4	-6,9
Investeringsresultat	526,3	402,6

Tabell 11: Investeringsresultater

Finansresultatet i 2017 var på 526 mill. kroner (403 mill. kroner i 2016), tilsvarende en finansavkastning på 5,7 prosent (3,9 prosent i 2016). Nedenfor gis en oversikt over finansresultat pr. aktivklasse.

Investeringsresultat per aktivaklasse Mill. kroner	2017	2016
Renter – omløp	189	41,7
Renter – hold til forfall	56	54,7
Eiendom	212	86,3
Aksjer	171	106,1
Derivater (valutasikring)	-93	121,1
Annet	-9	-7,4
Investeringsresultat	526,3	402,6

Tabell 12: Investeringsresultat pr. aktivaklasse

HOVEDPUNKTER

- Investeringsresultatet for 2017 var 526 mill. kroner som er 124 mill. kroner bedre enn foregående år.
- Samtlige aktivaklasser hadde positive bidrag på i 2017.
 - Selskapet har en diversifisert renteportefølje som innehar rentepapirer med både kort og lengre durasjon. Porteføljen er også investert i statsobligasjoner med god rating og kredittobligasjoner hovedsakelig innen investment grade segmentet. Renter bidro totalt sett til en positiv avkastning. Reduksjon i kredittmarginer og reduksjon i markedsrentene gjennom 2017 har ført til noe høyere avkastning enn den løpende yielden i porteføljen tilsvarer. Avkastningen for omløpsrenter endte på 1,4 prosent. Renteavkastningen for 2017 ble lavere enn tidligere år grunnet fallende renter over flere år.
 - Avkastning derivater er relatert til valutasikring for den globale renteporteføljen
 - Aksjeporteføljen er godt diversifisert innenfor både geografi og sektorer. Aksjer bidro med en positiv avkastning på 19,2 prosent, på nivå med utviklingen i globale referanseindekser.
 - Hold til forfall bidro med en avkastning 3,4 prosent
 - Eiendomsinvesteringer bidro med en avkastning på 17,2 prosent inkludert verdiendringer på eiendommene
- Forvaltningsvolumet ble redusert med ca. 120 mill. kroner til 9,8 mrd. kroner, hovedsakelig grunnet utbetaling av konsernbidrag.

Selskapet har en mindre del av investeringsporteføljen investert innen verdipapiriserte investeringer. Verdipapirene er investert i renteporteføljen og er av typen Asset backed securities, Commercial Mortgage-backed (CMO) og Non-government backed CMO's. Totalt sett står disse investeringene for 2,7 prosent av investeringsporteføljen. Risikoen i investeringene ansees som relativt sett lave, da det er god rating, i hovedsak AAA og AA, og det er samtidig kort durasjon på disse investeringene.

Investeringsstrategien legger opp til god diversifisering og relativt sett høye krav til kvaliteten på investeringene, der blant annet rating er viktige input i vurderingene.

A.4 RESULTAT FRA ØVRIG VIRKSOMHET

Øvrig virksomhet i SpareBank 1 Gruppen konsern er knyttet til selskapene ODIN Forvaltning AS, SpareBank 1 Factoring AS, SpareBank 1 Portefølje AS, Conecto AS, og SpareBank 1 Medlemskort AS.

ODIN FORVALTNING AS

ODIN Forvaltning driver aktiv forvaltning i et langsiktig perspektiv. I tabellen nedenfor vises resultatutvikling for selskapet fra 2016 til 2017.

Mill. kroner	2017	2016
Forvaltningshonorarer	338,1	338,1
Driftsinntekter	338,1	338,1
Lønnskostnader	-162,6	-134,9
Avskrivninger	-12,0	-14,0
Andre driftskostnader	-111,3	-98,4
Sum driftskostnader	-285,9	-247,3
Driftsresultat	103,9	90,8
Netto finansinntekter	1,7	-6,2
Resultat før skatt	105,7	84,6
Skattekostnad	-26,5	-24,0
Resultat etter skatt	79,1	60,6

Tabell 13: Resultatutvikling ODIN Forvaltning AS

ODIN Forvaltning konsern oppnådde et resultat før skatt på 106 mill. kroner (85 mill. kroner i 2016). Økt forvaltningskapital som følge av gode markeder og netto nyttegning, ga økte inntekter i 2017 til tross for at ODIN Forvaltning reduserte forvaltningshonorarene på to av sine fond i 3. kvartal 2017.

Ved utgangen av 2017 forvaltet ODIN Forvaltning konsern til sammen 54 mrd. kroner (44 mrd. kroner ved utgangen av 2016). ODIN Forvaltning hadde nettotegning i aksjefond på 0,2 mrd. kroner, mens det var nettotegning på 1,0 mrd. kroner i kombinasjonsfond og 1,6 mrd. kroner i rentefond. Markedsandelen for aksjefond ble redusert med 0,3 prosentpoeng til 7,6 %, mens markedsandelen for kombinasjonsfond økte med 0,9 prosentpoeng til 8,7 % ved utgangen av 2017.

SPAREBANK 1 FACTORING AS

SpareBank 1 Factoring AS tilbyr administrasjon, finansiering og kredittsikring av kundefordringer. Factoringvirksomheten var tidligere ett av to forretningsområder i SpareBank 1 Gruppen Finans AS. Det andre forretningsområdet var Portefølje som har sin virksomhet innen porteføljekjøp og porteføljeforvaltning. I 3. kvartal 2017 ble Portefølje fisjonert ut i eget selskap og SpareBank 1 Gruppen Finans AS skiftet samtidig navn til SpareBank 1 Factoring AS. Fisjonen ble gjennomført med regnskapsmessig virkning fra 1. januar 2017. I tabellen nedenfor vises resultatutvikling for selskapet fra 2016 til 2017.

Mill. kroner	2017	2016
Netto rente- og provisjonsinntekter	103,0	92,0
Driftskostnader	-44,0	-46,6
Tap på utlån	-0,4	-1,6
Resultat før skatt	58,6	43,8
Skattekostnad	-14,7	-11,0
Resultat etter skatt	44,0	32,9

Tabell 14: Resultatutvikling SpareBank 1 Factoring AS

SpareBank 1 Factoring AS oppnådde et resultat før skatt på 59 mill. kroner (44 mill. kroner i 2016). Selskapet kan vise til fortsatt god volum- og inntektsvekst, og har driftskostnader, justert for effekt av endring i pensjonsordningene, på nivå med 2016. Utlånene har hatt en vekst på 9,9 prosent det siste året.

SPAREBANK 1 PORTEFØLJE AS

SpareBank 1 Portefølje AS har sin virksomhet innen porteføljekjøp og porteføljeforvaltning. Selskapet samarbeider med Conecto AS som driver inkassovirksomhet.

Mill. kroner	2017	2016
Inntekter av innkjøpt portefølje	146,4	134,5
Rentekostnader	-47,7	-42,4
Driftskostnader	-59,0	-54,3
Resultat før skatt	39,7	37,8
Skattekostnad	-10,0	-9,5
Resultat etter skatt	29,7	28,3

Tabell 15: Resultatutvikling SpareBank 1 Portefølje AS

Porteføljeverksamheten var tidligere ett av to forretningsområder i SpareBank 1 Gruppen Finans AS. Det andre forretningsområdet var Factoring. I 3. kvartal 2017 ble porteføljeverksamheten fisjonert ut i eget selskap, SpareBank 1 Portefølje AS. Fisjonen ble gjennomført med regnskapsmessig virkning fra 1. januar 2017. SpareBank 1 Portefølje AS oppnådde et resultat før skatt på 40 mill. kroner (38 mill. kroner i 2016). Økt porteføljeverksamhet og vekst i innfordringen bidrar til resultatforbedringen i selskapet.

CONECTO AS

Conecto AS er leverandør av innfordringstjenester til bedrifter, organisasjoner, bank- og finansinstitusjoner, og investorer som kjøper porteføljer av forfalte krav. Conecto AS' forretningsfilosofi er å gjenvinne mest mulig av kundenes fordringer samtidig som deres omdømme ivaretas på en god måte.

Mill. kroner	2017	2016
Driftsinntekter	199,5	186,7
Driftskostnader	-177,7	-168,6
Driftsresultat	21,8	18,1
Netto finansinntekter	0,7	1,0
Resultat før skatt	22,5	19,2
Skattekostnad	-5,2	-4,6
Resultat etter skatt	17,2	14,6

Tabell 16: Resultatutvikling Conecto AS

Selskapets samlede inntekter i 2017 økte med 7 % til 200 mill. kroner. Vekst i noen store kundeforhold samt generell god innføring er hovedforklaringen til inntektsveksten.

SPAREBANK 1 MEDLEMSKORT AS

SpareBank 1 Medlemskort AS har som formål å drifte LO-forbundenes felles medlemsdatabase for medlemskortleveranse, innkreving av forsikringspremie for kollektiv forsikring, samt drift og administrasjon av fordelsprogrammet LOfavør for over 900.000 medlemmer. Selskapet samarbeider tett med LO og forbundene. SpareBank 1 Gruppen AS eier 51 % av aksjene i selskapet. De øvrige 49 % eies av LO.

Mill. kroner	2017	2016
Driftsinntekter	76,0	63,6
Driftskostnader	-69,2	-58,8
Driftsresultat	6,8	4,8
Netto finansinntekter	0,4	0,6
Resultat før skatt	7,2	5,4
Skattekostnad	-1,7	-1,3
Resultat etter skatt	5,4	4,0

Tabell 17: Resultatutvikling SpareBank 1 Medlemskort AS

SPAREBANK 1 GRUPPEN AS

SpareBank 1 Gruppen AS fikk et resultat på 1.793 mill. kroner før skatt i 2017, mot 2.760 mill. kroner i 2016. Morselskapets inntekter består i all hovedsak av utbytte og konsernbidrag fra datterselskapene. Resultatnedgangen fra 2016 til 2017 skyldes at SpareBank 1 Gruppen AS i 2016 mottok et tilleggsgutbytte på 1.150 mill. kroner fra det heleide datterselskapet SpareBank 1 Skadeforsikring AS. SpareBank 1 Gruppen AS' eiendeler utgjorde 9.078 mill. kroner per 31. desember 2017 og består i all hovedsak av aksjer i datterselskaper og fordringer på kredittinstitusjoner. Egenkapitalen består av aksjekapital, overkursfond og opptjent egenkapital. Aksjekapitalen i SpareBank 1 Gruppen AS var 1.956 mill. kroner per 31. desember 2017, mens samlet egenkapital utgjorde 4.728 mill. kroner.

Øvrige detaljer om konsernets resultater er publisert i årsrapporten til SpareBank 1 Gruppen 2017.

A.5 ANDRE OPPLYSNINGER

Årsrapporten for Sparebank 1 Gruppen gir en fullstendig oversikt over konsernets resultater i 2017.

B. SYSTEMET FOR RISIKOSTYRING OG KONTROLL

B.1 GENERELLE OPPLYSNINGER OM SYSTEMET FOR RISIKOSTYRING OG INTERNKONTROLL

OVERORDNET SYSTEM FOR RISIKOSTYRING OG INTERNKONTROLL I SB1G AS

Konsernet har implementert en konsernstyrt styringsmodell for risikostyring. Forholdet og ansvarsdeling mellom mor-, og datterselskap er regulert i gjeldende styringsdokumenter for risikostyring og internkontroll, godkjent av konsernets styre. Risikostyringsfunksjonen i SpareBank 1 Gruppen AS har et overordnet ansvar, og sikrer konsistent og helhetlig risikostyring på tvers av datterselskapene i konsernet. Kontrollfunksjonene i SpareBank 1 Gruppen AS følger en matriseorganisering, hvor det er etablert selvstendige kontrollfunksjoner i hvert enkelt datterselskap.

GENERALFORSAMLING

SpareBank 1 Gruppen AS har en konsentrert aksjonærstruktur, og erfaringsmessig er nærmere 100 prosent av aksjene representert på generalforsamlingene. Selskapet søker å tilrettelegge og avholde generalforsamlingene i samsvar med Norsk anbefaling for eierstyring, men for et selskap med få aksjonærer, svært liten omsetning i aksjen og hvor samtlige aksjonærer og aksjonærgrupperinger er representert i styret, er det hensiktsmessig å foreta visse tilpasninger i forhold til anbefalingen.

VALGKOMITÉ

Selskapet har en valgkomité med tre medlemmer valgt av generalforsamlingen. Det er i aksjonæravtale og ved etablert praksis gitt føringer om valg av styremedlemmer i selskapet.

STYRET

Styret i SpareBank 1 Gruppen AS har det overordnede ansvaret for konsernets system for risikostyring og internkontroll. Styret fastsetter strategi, selskapets risikotoleranse, samt policyer og rammeverk for systemet for risikostyring i konsernet. Styret har følgende ansvar innen risikostyring:

- Årlig godkjenning, og kvalitetssikring av risikostyringssystemet.
- Fastsette konsernets og eiernes risikotoleranse.
- Godkjenne risikostyringsrapportering til markedet og tilsynsmyndigheter.
- Eier av konsernets ORSA aktiviteter og rapportering.

ADMINISTRERENDE DIREKTØR

Administrerende direktør har ansvaret for å:

- Etablere målsetninger for risikostyringen som er i samsvar med virksomhetens definerte risikotoleranse og kapitalmål.
- Ivareta og følge opp at det er etablert en forsvarlig risikostyring etter retningslinjer fastsatt av styret.
- Ivareta og følge opp konsernets risikostatus og risikoutvikling mot vedtatte risikostrategiske måltall og forretningsstrategi.
- Ivareta og følge opp at risikostyringen blir dokumentert, gjennomført og overvåket på en forsvarlig måte.
- Håndtere risiko gjennom risikomåling, analyser og vurderinger, samt handlingsplaner.
- Sikre at rapporteringsplikten til styret er i samsvar med lover, forskrifter, vedtekter og prinsipper beskrevet i dette dokumentet.
- Iverksette passende informasjonstiltak, slik at ansatte i virksomheten kan ivareta sitt ansvar.
- Implementere og gjennomføre vedtatte compliance tiltak i organisasjonen.

CHIEF RISK OFFICER (CRO)

CRO har ansvaret for å:

- Ha oversikt over konsernets risikostatus og utvikling mot vedtatte risikostrategiske måltall og forretningsstrategi.
- Sikre at SpareBank 1 Gruppen AS og konsernet som helhet følger lover og forskrifter innenfor sitt ansvarsområde.
- Sikre at risikostyringsprosessen er hensiktsmessig og effektiv.
- Overvåke at risikostyringssystemer implementeres, benyttes, følges opp og dokumenteres i samsvar med lover, forskrifter, strategi/ policy og rutiner.
- Sikre at konsernets datterselskap følger de føringer som gis fra morselskapet knyttet til risikostyring, herunder å bidra med nødvendig informasjon til ORSA beregninger i SpareBank 1 Gruppen AS.

- Rapportere status på selskapets risiko til administrerende direktør og styret.

RISIKOUTVALG

Risikoutvalget har som formål å være et forberedende og rådgivende arbeidsutvalg for styret i SpareBank 1 Gruppen AS i saker som vedrører overvåkning av finansiell informasjon og selskapets internkontroll og risikohåndtering for hele SpareBank 1 Gruppen på konsernnivå. Utvalget skal sørge for at risiko- og kapitalstyringen i konsernet støtter opp under konsernets strategiske utvikling og måloppnåelse, og samtidig sikre finansiell stabilitet og forsvarlig formuesforvaltning.

REVISJONSUTVALG

Revisjonsutvalgets overordnende funksjon er å føre en uavhengig kontroll med selskapets finansielle rapportering og kontrollsystemer. Revisjonsutvalget skal samlet ha den kompetanse som ut fra konsernets organisasjon og virksomhet er nødvendig for å ivareta sine oppgaver. Revisjonsutvalget er et forberedende og rådgivende arbeidsutvalg for styret, og det har i utgangspunktet ikke selvstendig beslutningskompetanse. Revisjonsutvalgets oppgave er blant annet å påse at konsernet har uavhengig og effektiv ekstern revisjon, samt føre tilsyn med regnskapsavleggelsen.

RISIKOSTYRINGSFORUM

Det er etablert et risikostyringsforum (RSF) for hhv. SpareBank 1 Forsikring AS og SpareBank 1 Skadeforsikring AS. RSF har som formål å sikre god og enhetlig styring av markeds-, likviditets-, operasjonell- og forsikringsrisiko i selskapene. RSF diskuterer blant annet risikostyringsstrategier, handlingsregler, balansestyring, kontrollaktiviteter og compliance. RSF skal bidra til å sikre at etablerte handlingsregler er i overensstemmelse med selskapets risikoappetitt. Forumet avholder månedlige møter, alle saker vedrørende risikostyring behandles i forumet før sakene løftes til selskapets styre.

RSF ledes av ledere av risikostyringsfunksjonene i hhv. SpareBank 1 Forsikring AS og SpareBank 1 Skadeforsikring AS. Forsikringsforvaltning, Produkt og Analyse, Aktuar, samt kontrollfunksjonene i SpareBank 1 Gruppen AS møter fast i risikostyringsforum.

RESERVERINGSKOMITÉ

Det er etablert reserveringskomité for hvert av selskapene SpareBank 1 Forsikring AS og SpareBank 1 Skadeforsikring AS. Reserveringskomiteene forum hvor aktuarfunksjonen legger til rette for at selskapet har tilstrekkelig forståelse for nivået på avsetningene til regnskapsformål, og hvordan dette gjensidig påvirker andre deler av forsikringsvirksomheten.

Medlemmene av reserveringskomiteen skal bidra med kvalitativ informasjon fra sine respektive områder slik at aktuar kan ta hensyn til dette i sine modeller for reservering. Kontrollfunksjonene i SpareBank 1 Gruppen AS har møterett.

PRIS- PRODUKT- OG VEKSTFORUM (PPV)

Både SpareBank 1 Forsikring AS og SpareBank 1 Skadeforsikring AS har PPV. Forumet er et besluttsende forum for pris-, produkt- og veksttiltak. Hensikten er å sikre innfrielse av selskapets produktlønnsomhetsmål, vekstmål samt støtte selskapenes strategi og ambisjon.

PPV består av områdeledere og mellomledere for henholdsvis Salg og Marked PM og BM, områdeleder Produkt og Analyse, ledere for produktavdelinger i Produkt og Analyse, samt områdeleder for CRM og Kundedialog. Ledere for Aktuar Liv, Aktuar Skade og Reassurans og Risikostyring og Compliance i SpareBank 1 Forsikring har møterett.

FORVALTNINGSFORUM I SPAREBANK 1 FORSIKRING

Forvaltningsforum er et forum for informasjonsdeling, kompetanseutveksling og drøftelser i forvaltningsmessige forhold. Forvaltningsforum består av administrerende direktør, CFO i SpareBank 1 Forsikring, CRO i SpareBank 1 Gruppen AS, sjeføkonom i SpareBank 1 Gruppen AS, Forsikringsforvaltning, Risikostyring og Compliance og aktuarfunksjonene. Forvaltningsforum ledes av CFO i SpareBank 1 Forsikring. Det avholdes månedlige møter.

COMPLIANCEFORUM

SpareBank 1 Forsikring har etablert et Complianceforum. Forumet ledes av compliancefunksjonen, og består av deltagere fra alle selskapets forretningsområder, i tillegg til representanter fra SpareBank 1 Gruppen AS. Forumet møtes minimum kvartalsvis. Forumets formål er å fordele ansvaret for, - og sikre fremdrift i implementering av nye/ endrede lover i organisasjonen, samt rapportere compliance status til selskapets risiko/compliancerapport, og til morselskapet.

COMPLIANCE- OG SIKKERHETSFORUM (SPAREBANK 1 GRUPPEN KONSERN OG BANKSAMARBEIDET DA)

SpareBank 1 Gruppen AS har etablert et Compliance- og sikkerhetsforum som avholdes kvartalsvis. Forumet ledes av compliancefunksjonen i SpareBank 1 Gruppen AS, og består av complianceansvarlige og sikkerhetsansvarlige fra selskaper knyttet til Alliansesamarbeidet, samt konsernjuridisk. Formålet med forumet er å koordinere samarbeidet knyttet til praktisk og operativ compliance- og sikkerhetsarbeid samt gjennomgå nye og endrede regelverk og status vedrørende risiko.

OPPLYSNINGER OM GRUPPEINTERNE UTKONTRAKTERINGER

Det er etablert en intern utkontrakteringsavtale mellom SpareBank 1 Forsikring AS og SpareBank 1 Skadeforsikring AS. SpareBank 1 Forsikring AS skal på vegne av SpareBank 1 Skadeforsikring AS forestå drift av SpareBank 1 Skadeforsikring AS gjennom nærmere angitte tjenester, prosesser og oppgaver.

GODTGJØRELSE

SpareBank 1 Gruppen AS er underlagt en felles godtgjøringsordning for konsernet som minimum årlig vedlikeholdes og godkjennes av styret i SpareBank 1 Gruppen AS. Selskapets praktisering av godtgjøringsordningen gjennomgås årlig av selskapets internrevisjon.

Konsernet avviklet individuelle bonusordninger med virkning fra 1. januar 2015. Utsatt bonus for tidligere år er utbetalt til ledende ansatte i 2016 og 2017 og vil bli utbetalt siste gang i 2018. Utbetaling av utsatt bonus er i samsvar med Finansdepartementets forskrift vedrørende godtgjørelse i finansinstitusjoner. Den utsatte bonusutbetalingen er relatert til avkastning på syntetiske egenkapitalbevis basert på utvalgte egenkapitalbevis og aksjer i SpareBank 1 Gruppens eierbanker. Styret tar årlig stilling til om det er forhold som tilsier at det ikke bør utbetales utsatt bonus. Kapitalforvaltere, salg, og administrerende direktør i ODIN Forvaltning AS har fremdeles bonusordning.

Honorar til styrets leder og styremedlemmer for 2017 er fastsatt av representantskapet i SpareBank 1 Gruppen AS. Styremedlemmer har ingen form for variabel godtgjørelse.

B.2 KRAV TIL EGNETHET

Konsernet følger egne retningslinjer for egnethetsvurdering av personer som innehar sentrale funksjoner for å sikre at konsernet styres på en mest mulig effektiv og profesjonell måte.

I retningslinjene for egnethet er det oppgitt hvem som er ansvarlig for å utføre egnethetsvurderingene i konsernet for de ulike sentrale funksjonene. Det er videre beskrevet prosess og ansvarsfordeling for forhåndsvurdering, meldeplikt, oppbevaring og oppfølging for egnethetsvurderinger.

Konsernets HR-funksjon er utførende, og støtter styrets leder, og administrerende direktør i arbeidet med egnethetsvurderinger av sentrale funksjoner som er oppgitt i retningslinjene. Følgende er HRs oppgaver:

- Forberede saker herunder innhente relevant dokumentasjon til bruk i vurderingen av personers egnethet
- Før ansettelse innhente relevant dokumentasjon (Skjema fra Finanstilsynet og politiattest som ikke er eldre enn 3 måneder)
- Sørge for at egnethetsvurderingen av personer blir meldt til Finanstilsynet
- Sørge for å sende særskilt melding til Finanstilsynet for alle personer som skal egnethetsvurderes i tilfeller der de ikke lengre oppfyller kravene for egnethet. Meldingen skal inneholde informasjon om hvorfor personen er skiftet ut.
- Oppbevare innhentet informasjon og vurderinger på forsvarlig måte i HR-systemet
- Foreta ny egnethetsvurdering hvert 4. år

Krav til kompetanse for de ulike kontrollfunksjonene er definert gjennom egne policyer for de ulike funksjonene.

B.3 RISIKOSTYRINGSSYSTEMET

Styret i SpareBank 1 Gruppen AS er øverste ansvarlig for risikostyring og compliance i konsernet, og således øverste ansvarlig for konsernets etterlevelse av Solvens II-regelverket. Styret i SpareBank 1 Gruppen AS mottar kvartalsvis konsoliderte pilar 1-beregninger gjennom risikorapportering fra CRO. Risikorapporteringen inneholder vurderinger knyttet til risiko og kapitalstatus. Styret skal årlig forsikre seg om at systemet for risikostyring er forsvarlig implementert, og i henhold til god forretningsskikk. I dag foretas denne evalueringen gjennom ORSA, kvartalsvis risikorapport, kvartalsvis compliancerapport, årlig internkontrollrapportering og internrevisjonens årlige rapport.

Risikostyringsfunksjonen i SpareBank 1 Gruppen AS ved CRO, rapporterer til administrerende direktør, risikoutvalget og konsernets styre. Risikostyringsfunksjonene i konsernets datterselskap rapporterer til de respektive selskapsstyrer og parallelt faglig til risikostyringsfunksjonen i SpareBank 1 Gruppen AS. Kontrollfunksjonene i SpareBank 1 Gruppen AS er organisert i en matriseorganisering med datterselskapene. Således er det etablert kontrollfunksjoner i hvert enkelt selskap.

SpareBank 1 Gruppen AS har etablert fire kontrollfunksjoner, bestående av aktuarfunksjon, risikostyringsfunksjon, compliancefunksjon, og en internrevisjonsfunksjon. Kontrollfunksjonene er organisert uavhengig av driftsrelaterte oppgaver, og har direkte rapporteringslinje til selskapets styre og ledelse.

Konsernets rammeverk for risikostyring er bygget opp omkring en modell med tre forsvarslinjer:

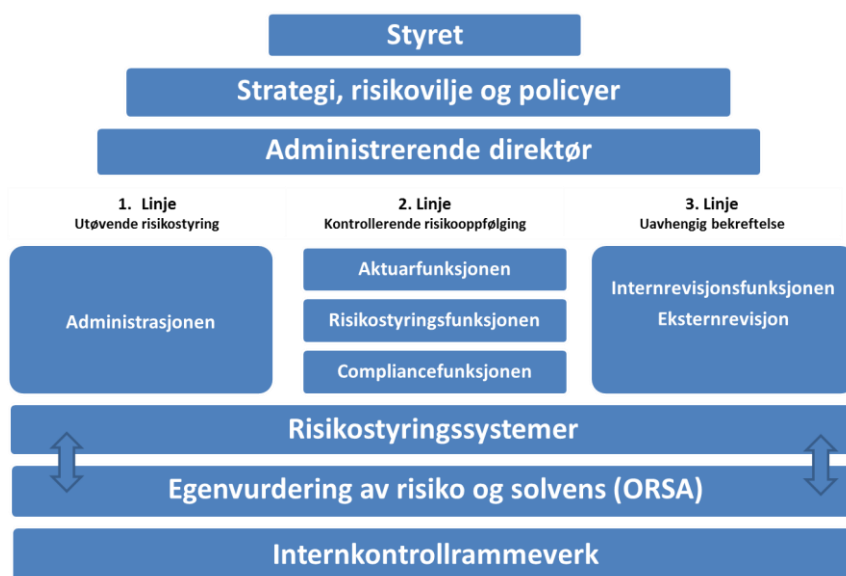
Første forsvarslinje: Leder av forretnings- og støtteområdene har ansvaret for den daglige risikostyringen. De skal til enhver tid påse at risikostyringen og risikoeksponeringen er innenfor de rammer og overordnede styringsprinsipper som er besluttet av styret eller administrerende direktør.

Andre forsvarslinje: Kontrollfunksjonene består av risikostyringsfunksjonen, compliancefunksjonen og aktuarfunksjonen med tilhørende ansvarsområder. Som andre forsvarslinje skal funksjonene understøtte styret og ledelsens ansvar.

Tredje forsvarslinje: Internrevisjonen overvåker at risikostyring og internkontroll er målrettet, effektiv og fungerer som forutsatt.

Det er førstelinjes ansvar å sikre overenstemmelse med gjeldende regelverk, videre er det styrets og ledelsens ansvar å fatte konklusjoner og iverksette tiltak med bakgrunn i kontrollfunksjonenes funn.

Risikostyringsfunksjonen, compliancefunksjonen og aktuarfunksjonen i SpareBank 1 Gruppen AS er organisert i et eget stabsområde under CEO. Avdelingen ledes av Chief Risk Officer (CRO). Risikostyringsfunksjonen, compliancefunksjonen, aktuarfunksjonen, og internrevisjonsfunksjonen har direkte tilgang til styret og ledelsen, uavhengig av øvrige rapporteringslinjer og organisasjonsform.



Figur 1: Rammeverk for risikostyring

Det er konsernets medarbeidere som utøver den daglige risikostyringen. Det er etablert rutiner og prosessbeskrivelser som skal hjelpe medarbeiderne i å utøve arbeidsoppgavene. Videre er det etablert kontrollsystemer som skal bidra til å redusere risiko for feil.

For å sikre en effektiv og hensiktsmessig risikostyring er systemet bygget opp omkring seks elementer:

1. Risikostyringsstrategier
2. Kontrollmiljøet
3. Risikoidentifikasjon
4. Risikoanalyse
5. Overvåking / oppfølging
6. Rapportering

De seks elementene utgjør risikostyringsprosessen. Prinsippene i risikostyringsprosessen er implementert i flere av konsernets prosesser og leveranser gjennom året. Konsernets prosess for egenvurdering av risiko og solvens – ORSA, konkluderer og oppsummerer resultatene i samarbeid med styret i SpareBank 1 Gruppen AS.

RISIKOSTYRINGSSTRATEGIER

Risikostyringen skal sikre at konsernet styrer risikoene det står overfor i samsvar med styrevedtatte prinsipper, slik at samlet risikoeksponering er i tråd med styrets overordnede risikovilje og fastsatte kapitalmål.

KONTROLLMILJØET

Kontrollmiljøet i konsernet omfatter menneskene i organisasjonen (deres individuelle egenskaper og integritet, verdigrunnlag og etikk), organiseringen av selskapet, ledelsesfilosofi og lederstil (eksempelvis dynamisk styring). God risikostyring krever et solid kontrollmiljø. Det er etablert et tydelig verdigrunnlag og etiske retningslinjer som kommuniseres i hele organisasjonen. Personalpolitikken gir informasjon om de forventninger som stilles til den enkelte ansatte når det gjelder integritet, etisk adferd og kompetanse. Ved rekruttering av medarbeidere skal selskapet prioritere faglig og personlig egnethet i forhold til den stillingen som skal besettes.

RISIKOIDENTIFIKASJON

Grunnlaget for konsernets risikobilde dannes gjennom risikoidentifikasjon. Prosessen for risikoidentifikasjon er framoverskuende og en integrert del av selskapets strategiprosess og løpende risikostyring. Risikoidentifikasjonen skal dekke alle vesentlige risikoer selskapet står overfor.

RISIKOANALYSE

Konsernets risiko kan inndeles i følgende risikokategorier:

- Markedsrisiko
- Motpartsrisiko
- Forsikringsrisiko
- Likviditetsrisiko
- Operasjonell risiko
- Compliancerisiko
- Strategisk og forretningsmessig risiko

For å sikre en enhetlig håndtering av risiko er det etablert egne policyer og retningslinjer for hver risikokategori som beskriver hvordan risiko skal måles, overvåkes og rapporteres.

Risikoanalyse danner grunnlaget for hvordan selskapet skal forstå og styre risikoene. Dette betyr blant annet at alle vesentlige risikoer i størst mulig grad skal kvantifiseres.

Risiko måles som et kapitalkrav for hver risikokategori og kapital basert på standardmodellen i Solvens II (Pilar 1). For å sikre at resultatene fra kvantifiseringen av risiko er hensiktsmessig utføres også sensitivitets- og scenarioanalyser. I tillegg utføres det årlig en egenvurdering av risiko og solvens (ORSA – Pilar 2) som er nærmere beskrevet senere i dette kapittelet.

OPPFØLGING, OVERVÅKING OG RAPPORTERING

Risikostyringsprosessen følges opp løpende. Oppfølgingen av de viktigste risikoene skal være del av den løpende virksomheten. I tillegg skal ledelsen og internrevisjonen utføre periodiske evalueringer. Formålet med oppfølgingen er å vurdere hvor effektiv prosessen for risikostyring er over tid, samt sikre at nødvendige handlinger eller endringer blir gjennomført. Styret og administrasjonen behandler kvartalsvis risikoreport, og compliancereport for SpareBank 1 Gruppen konsern. I tillegg utarbeides det årlig internkontrollrapport, og ORSA rapport. Strategiske risikoer følges opp av administrasjon og ledelse direkte. Rapporteringen danner grunnlaget for den videre oppfølgingen og overvåkingen av risikoeksponeringen og risikostyringsprosessen i selskapet.

RISIKOSTYRINGSFUNKSJONEN

Sammen med de øvrige kontrollfunksjonene inngår risikostyringsfunksjonen i SpareBank 1 Gruppen konsernets modell med tre forsvarslinjer. Risikostyringsfunksjonen er organisert slik at den er uavhengig fra løpende driftsrelaterte oppgaver, og har møterett i viktige beslutningsfora i SpareBank 1 Gruppen konsern.

Risikostyringsfunksjonen har ansvaret for å koordinere og utøve kontroll med konsernets risikostyringsaktiviteter og kjerneprosesser innenfor risikostyring, påse at det eksisterer prosesser for å identifisere fremtidige risikoer, videreutvikle rammeverk og system for risikostyring og gjennomføre og utvikle selskapets ORSA-prosess.

Gjennom måling og vurdering av den overordnede risikosituasjonen overvåkes konsernets totale risikobilde. Risikostyringsfunksjonen arbeider systematisk og risikobasert etter funksjonens årsplan. Risikostyringsfunksjonens årsplan behandles årlig av styret i SpareBank 1 Gruppen AS.

EGENVURDERING AV RISIKO OG SOLVENS (ORSA)

Egenvurderingen av risiko og solvens (ORSA) består av en fastsatt prosess for å definere, vurdere og styre konsernets risiko og solvensposisjon. Prosessen gjennomføres årlig eller ved vesentlig endring i konsernets risikoprofil. Hovedformålet med ORSA prosessen er å fastsette konsernets faktiske kapitalbehov og mål i forhold til risikoprofil og styrets risikotoleranse. Risikotoleransen skal gi uttrykk for ønsket risikonivå for at selskapet skal tåle ventede og uventede tap, hensyntatt selskapets strategier, forretningsplaner og risikoeksponering. ORSA er en koordinert prosess mellom mor-, og datterselskap i konsernet.

ORSA er helheten av de prosesser og prosedyrer som benyttes for å:

- Identifisere, vurdere, overvåke, styre og rapportere risikoer som selskapet er eller kan bli eksponert for
- Avgjøre nødvendig kapital for å sikre at overordnede solvenskrav overholdes til enhver tid

ORSA er integrert som en del av konsernets risikostyringssystem og inngår i strategiske beslutninger. Dette for å sikre effektiv risikostyring og integrasjonen mellom strategier, risikostyring og kapitalplanlegging, og vil bidra til økt forståelse av selskapets risikoeksponering.

ORSA prosessen sikrer at konsernets styre og ledergruppe har en høy bevissthet rundt de risikoer som selskapet er eksponert mot, samt kontroll over tåleevnen selskapet har for å motstå eventuelle tilbakeslag/finansielle krisesituasjoner. Resultatene fra ORSA prosessen samles til en ORSA rapport som rapporteres årlig og godkjennes av selskapets styre.

Styret i SpareBank 1 Gruppen AS har det overordnede ansvaret for ORSA i konsernet, og legger premissene for gjennomføringen.

Risikostyringsfunksjonen har hovedansvaret for å koordinere gjennomføring av prosessen herunder gi styret nødvendig og tilstrekkelig beslutningsinformasjon.

For konsernet omfatter ORSA morselskapet med tilhørende datterselskap. Selskapene SpareBank 1 Gruppen AS, SpareBank 1 Forsikring AS, og SpareBank 1 Skadeforsikring AS beregner kapitalbehov og fremskrivninger etter prinsipper i Solvens II regelverket. Selskapene SpareBank 1 Factoring AS, SpareBank 1 Portefølje AS, og ODIN Forvaltning AS fremskrives etter prinsipper nedfelt i ICAAP. For Conecto AS foretas beregninger og fremskrivninger etter internt fastsatte risikoberegninger. Det gjennomføres scenariotester på konsern og datterselskapsnivå i forbindelse med ORSA.

De ulike stegene i konsernets ORSA prosess følger av nedenstående liste som utgjør de elementer som minimum skal inngå i ORSA rapporten.

1. Fastsettelse av en plan for ORSA
2. Vurdering av virkelig risiko og kapitalkrav (risikojustert kapitalbehov)
3. Vurdering av styring og kontroll
4. Solvensposisjon i fremskrivningsperiode (inklusive sensitiviteter)
5. Solvensposisjon ved ulike nedgangsscenarioer, inklusive sensitiviteter (scenario og stresstesting)
6. Kapitalplanlegging
7. Vurdering av risikotoleranse og kapitalmål
8. Utarbeidelse av ORSA-rapport og dokumentasjon
9. Godkjenning av ORSA-rapport og kvalitetskontroll

Konsernets årlige ORSA rapport godkjennes av styret i SpareBank 1 Gruppen AS.

INTERNKONTROLLSYSTEM

Konsernet har et omfattende internkontrollsystem som inkluderer risikoworkshop i de ulike datterselskapers ledergrupper og forretningsområder, stikkprøvekontroller, revisjoner, hendelsesrapportering og et system for oppfølging av forbedringstiltak. I tillegg gjennomfører konsernet en internkontroll årlig for å bekrefte kvaliteten på etablerte prosesser og kontrolltiltak.

SpareBank 1 Gruppen AS og datterselskapene gjennomfører årlig en egenvurdering av styring og kontroll i forbindelse med internkontrollprosessen. Det skal årlig gjennomføres en risikokartlegging i hvert forretningsområde hvor fokuset er å identifisere samt vurdere sentrale risikoer for den enkelte enheten. På bakgrunn av gjennomgangen utarbeides relevante tiltak som følges opp løpende gjennom året. Risikoene følges opp gjennom året og status rapporteres kvartalsvis til styret. I tillegg vil det gjøres en vurdering av administrativ risiko, som inkluderer det operative arbeidet med risikoidentifikasjon, risikovurdering, gap - analyse, og tiltaksidentifisering. Vurderingene gjøres med særlig fokus på å avdekke svakheter i kontrollmiljøet, mangler i innarbeidede kontrolltiltak, mangler i kompetanse og sentrale IT- risikoer. Internkontrollen

rapporteres hovedsakelig gjennom den årlige lederbekreftelsen, og det enkelte forretningsrådets arbeid med tiltak følges opp gjennom året av compliancefunksjonen i hvert enkelt selskap i konsernet.

I konsernet gjennomføres det også en kartlegging av kvaliteten i sentrale IT prosesser. Dette arbeidet koordineres av SpareBank 1 Gruppen AS. Formålet er å kartlegge hvorvidt datterselskapene oppfyller offentlige pålegg som har basis i IKT-forskriften, personopplysningsloven og tilhørende forskrifter. Gjennomgangen baseres på forskjellige egevalueringsskjema fra Finanstilsynet samt risikovurdering av selskapenes inntil de fem mest forretningskritiske systemer. Risikovurderingen gjennomføres basert på IT-systemenes tilstand samt etablerte kontrolltiltak rundt systemet. En vurdering av oppfyllelse av personopplysningslovens IKT-krav inngår i gjennomgangen.

Alle vesentlige oppfølgingspunkter fra internkontrollprosessen og revisjonsrapporter følges opp og dokumenteres i hvert enkelt selskap i konsernet.

COMPLIANCEFUNKSJONEN

Compliancefunksjonen inngår i konsernets styringsmodell med tre forsvarslinjer og er plassert som en andrelinjefunksjon sammen med de øvrige kontrollfunksjonene. Compliancefunksjonens oppgaver er definert av styret i policy for compliancefunksjonen. I utøvelsen av oppgaver er compliancefunksjonen uavhengig av ledelse og andre virksomhetsområder i konsernet. Andre funksjoner i SpareBank 1 Gruppen konsern kan ikke instruere compliancefunksjonen om hvordan oppgavene skal utføres og hvordan funksjonen skal allokere sine ressurser med hensyn til hvilke deler av selskapet funksjonen til enhver tid skal kontrollere.

Compliancefunksjonen har oppgaver knyttet til kontroll av konsernets etterlevelse, jevnlig vurderinger av etablerte rutiner og retningslinjer, og forebyggende råd og veiledning om selskapets forpliktelser knyttet til de rettslige rammebetingelsene som regulerer virksomheten. Compliancefunksjonen påser og bidrar til at selskapets interne kontrollsystemer og rutiner sikrer en forskriftsmessig, forsvarlig og effektiv drift. Gjennom stikkprøvekontroller, råd og veiledning bidrar compliancefunksjonen til å avdekke risikoområder som bør forbedres.

Compliancefunksjonen har en direkte rapporteringslinje til selskapets styre og ledelse. Det utarbeides kvartalsvise rapporter som sendes til ledelsen og selskapets styre.

B.4 INTERNREVISJONSFUNKSJONEN

Internrevisjonen er en uavhengig kontroll- og rådgivningsfunksjon som skal bidra til at organisasjonen på en effektiv og tilfredsstillende måte når sine mål. Internrevisjonen utføres på oppdrag av styret og er outsourcet til revisjonsselskapet EY. Internrevisjonen gir råd til ledelsen om selskapets risikostyring og rapporterer direkte til styret.

Styret har vedtatt en policy og instruks for internrevisjonens arbeid. I henhold til disse dokumentene skal det årlig utarbeides en revisjonsplan for selskapet. Formålet med den årlige internrevisjonsplanen er å sikre at internrevisjonen kan gi en dekkende vurdering av selskapets governance, risikostyring, compliance og internkontroll slik instruks for internrevisjonen og regulatoriske krav krever. Dette krever at alle risikofylte områder gjennomgås planmessig. Videre skal internrevisjonsplanen sikre at den ivaretar styrets behov.

Gjennom internrevisjonens årsplan implementeres styrets føringer i instruks for internrevisjonen. Internrevisjonsplanen skal gi styret nødvendig grunnlag til å kunne fatte beslutninger knyttet til internrevisjonens prioriteringer, ressursbruk og kompetanse. Revisjonsplanen inneholder derfor en beskrivelse av hvilke internrevisjonsaktiviteter og prosjekter som prioriteres, ressursomfang og en presentasjon av internrevisjonsteamet, deres kompetanse og erfaringsbakgrunn.

Revisjonsplanen utarbeides hvert år basert på internrevisjonens risikovurdering, samt mottatte innspill fra ledelsen. Planen skal sikre at sentrale risikoer og utfordringer i forhold til virksomhetens mål og strategier dekkes.

Internrevisjonen utfører en rekke revisjonsprosjekter hvert år, hvor det utarbeides en rapport for hvert prosjekt som gjengir de vesentligste funn og anbefalinger.

B.5 AKTUARFUNKSJONEN

Aktuarfunksjonen i SpareBank 1 Gruppen AS er definert som en kontrollfunksjon innenfor risikostyringssystemet. Dersom det identifiseres svakheter i konsernets samlede aktuarfunksjoner skal aktuar i SpareBank 1 Gruppen AS komme med innspill til forbedringer. Aktuarfunksjonen utfører oppgaver på vegne av styret. Etablering av aktuarfunksjonen reduserer ikke styrets og ledelsens ansvar. Aktuarfunksjonen er organisert direkte under administrerende direktør i SpareBank 1 Gruppen AS. Aktuarfunksjonen i SpareBank 1 Gruppen AS rapporterer personalmessig til CRO i SpareBank 1 Gruppen AS som igjen

rapporterer direkte til CEO. Videre har aktuarfunksjonen i SpareBank 1 Gruppen AS direkte tilgang til styret og ledelsen, uavhengig av øvrige rapporteringslinjer og organisasjonsform.

Aktuarfunksjonen i SpareBank 1 Gruppen AS har et konsernovergripende ansvar, og skal ikke duplisere ansvar og arbeidsoppgaver som inngår i aktuarfunksjonene i SpareBank 1 Forsikring AS, og SpareBank 1 Skadeforsikring AS. Aktuarfunksjonen i SpareBank 1 Gruppen AS skal derfor adressere sine oppgaver i konsernperspektivet, hvilket betyr at SpareBank 1 Forsikring AS, og SpareBank 1 Skadeforsikring AS vurderes samlet.

Aktuarfunksjonen i SpareBank 1 Gruppen AS gir råd til styret, og foretar en vurdering av følgende hovedområder gitt i Solvens II regelverket:

- Konsernets samlede forsikringsrisiko.
- Forholdet mellom eiendeler og forpliktelser (ALM), og effekt på konsernets solvensposisjon.
- Konsernets solvensposisjon gitt fremskrivninger som følge av stress-, og scenarioanalyse av forsikringstekniske avsetninger.
- Policy for forsikringsrisiko i SpareBank 1 Gruppen AS.
- Konsernets samlede reassuranseprogram, og policy for reassuranse sett opp mot risikotoleranse og kapitalmål.
- Metodikk benyttet for å beregne forsikringstekniske avsetninger.
- Bidra til en effektiv implementering av konsernets risikostyringssystem, herunder foreta en evaluering av styring og kontroll av forsikringsrisiko.

B.6 UTKONTRAKTERING

SpareBank 1 Gruppen konsern skal ha en effektiv prosess som skal sikre tilfredsstillende etterlevelse av regelverk, og at selskapet ikke påføres tap eller sanksjoner som følge av ekstern aktørs brudd på avtaler og regler knyttet til utkontraktering. Dette skal skje gjennom:

- Et tydelig definert ansvarsforhold for alle utkontrakterte tjenester/ system.
- Avtaler med utkontraktører som er tydelig i forhold til ansvar og forventning, samt muliggjør innsyn, og sanksjoner i tilfelle brudd.
- Å sikre at leverandøren har etablert tilfredsstillende internkontrollsystemer, herunder beredskapsplaner.
- En effektiv og sikker rapportering av nødvendig data fra leverandøren til konsernets selskaper.
- En effektiv prosess for å følge opp og rapportere etterlevelsen av avtalen.

Før utkontraktering skal det gjennomføres en behovsanalyse for å vurdere om prosessen eller funksjonen som er tenkt utkontraktert kan håndteres internt. Før en eventuell avtaleinngåelse skal det gjennomføres en vurdering av potensielle leverandører av tjenesten samt en risiko- og lønnsomhetsvurdering av de ulike leverandørene. Risikovurderingene skal inneholde en vurdering av de potensielle leverandørenes kompetanse og ressurser til å utføre oppdraget, data systemer og rutiner, selskapenes internkontroll- og compliance-system og beredskapsplaner. I tillegg skal risikovurderingen inneholde en vurdering av selskapenes økonomiske stilling og sannsynlighet for mislighold og annen ikke-oppfyllelse av forpliktelsene. Vurderingene skal foreligge skriftlig. En forhøyet risiko skal utlede etterspørsel etter ny/ mer informasjon, eller vurdering av alternative leverandører.

Det skal foreligge skriftlige rutinebeskrivelser for den utkontrakterte tjenesten som skal sikre at oppgavene utføres korrekt. Det skal løpende gjøres en vurdering av den leverte tjeneste, og om den er i henhold til avtaler, og SLA-avtaler. Eieren av den utkontrakterte tjenesten skal minimum årlig gjennomføre en vurdering av selskapets evne til å levere den avtalte tjeneste (fare for insolvens, konkurs, nedleggelse, oppkjøp eller lignende). En forhøyet risiko må utlede handlinger som å etterspørre mer informasjon, starte en vurdering av alternative leverandører, eller vurdere å hente tilbake den utkontrakterte tjeneste.

I tabellen nedenfor vises en oversikt over vesentlige utkontrakterte tjenester i SpareBank 1 Gruppen konsern.

Utkontrakterte funksjoner/opp gaver	Jurisdiksjon	Tjenesten som leveres
Internrevisjon	Norge	Innehar internrevisjonsfunksjonen for konsernet
Fonds-administrasjon	Storbritannia	Depotjenester, back- og mid office oppgaver for SpareBank 1 Forsikring AS og SpareBank 1 Skadeforsikring AS
Pensjonsforvaltning	Norge	Drift og forvaltning av ytelsespensjon for SpareBank 1 Forsikring AS

Tabell 18: Oversikt over vesentlige utkontrakterte tjenester

SpareBank 1 Gruppen AS har samlet skade- og livsforsikringsvirksomhetene så langt som det er hensiktsmessig innenfor gjeldende regelverk. Selskapene er underlagt det samme overordnede styrings- og kontrollsystemet som gjelder for alle foretakene i SpareBank 1 Gruppen konsernet. SpareBank 1 Skadeforsikring AS utkontrakterer deler av sin virksomhet til SpareBank 1 Forsikring AS, hvilket innebærer for SpareBank 1 Skadeforsikring AS at prosessene i verdikjeden i all hovedsak benytter seg av de tjenestene som leveres fra SpareBank 1 Forsikring AS. SpareBank 1 Skadeforsikring AS vil selv ha egne ansatte for å ivareta strategiske og forretningsmessige vurderinger, sikre kvalitet i styring og kontroll med den løpende virksomheten, oppfølging av leveransene fra SpareBank 1 Forsikring AS og iverksette korrigerende tiltak om nødvendig. Det innebærer at selskapet vil ha en CEO. Videre vil SpareBank 1 Skadeforsikring AS ha egne ansatte innen aktuarområdet, risikostyring, compliance, produkt/prising, forsikringsforvaltning og en ansvarlig for økonomi/regnskap. Innen produkt/prising vil SpareBank 1 Skadeforsikring AS dekke hele sitt kapasitetsbehov selv.

B.7 ANDRE OPPLYSNINGER

Informasjonen i kapittel B gir et korrekt og hensiktsmessig bilde av selskapets system for risikostyring og internkontroll gjennom perioden.

C.RISIKOPROFIL

Konsernets risikostyring skal bidra til trygghet for kunden i tillegg til å gi god avkastning for eier innenfor et akseptabelt risikonivå. Risikonivået skal stå i samsvar med styrets risikoappetitt. God risikostyring innebærer styring og kontroll av risikobildet i alle prosesser og ledd i virksomheten. Selskapets interne og eksterne kontrollaktiviteter skal sikre at definerte risikogrenser overholdes og at eksisterende risikobilde er godt kommunisert i organisasjonen.

Kvantifiseringen av konsernets risiko gjøres basert på Pilar 1 og 2 under Solvens II. Konsernet beregner Pilar 1 konsolidert etter standardformelen. Konsernet benytter metode 1, full konsolidering, for beregning av kapitalkravet. Konsernets risikoprofil basert på risikoklassifisering/undermoduler etter Pilar 1 er behandlet i dette kapittelet. I tillegg omtales likviditetsrisiko og andre vesentlige risikoer.

Styret i SpareBank 1 Gruppen AS har besluttet å innføre et kapitalmål for konsernet på 150 prosent av SCR. Tilsvarende er det etablert kapitalmål på 160 prosent i SpareBank 1 Skadeforsikring AS, og et kapitalmål fra 140-160 prosent i SpareBank 1 Forsikring AS.

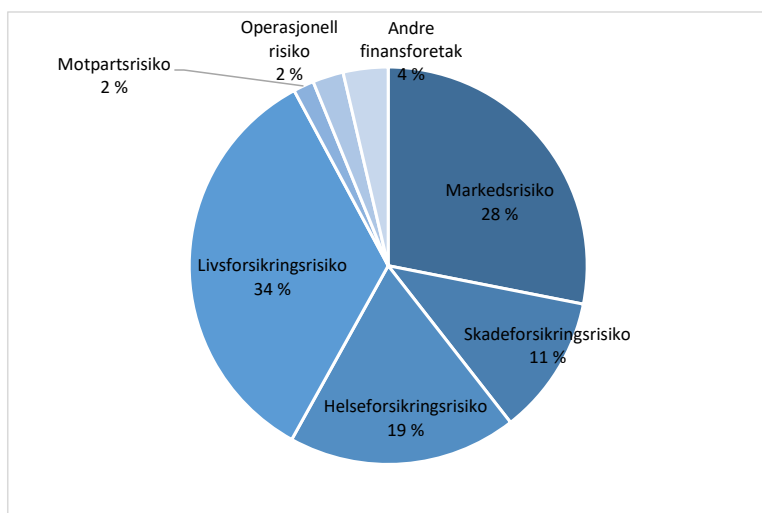


Figur 2: Overordnet risikoprofil basert på standard formelen

Solvenskapitalkrav for SpareBank 1 Gruppen konsern pr. 31.12.17 utgjorde 7.276 mill. kroner og solvenskapitalen utgjorde 12.035 mill. kroner, tilsvarende en solvensmargin på 165 %, redusert fra 167 % sammenlignet med 31.12.16. Reduksjonen skyldes endringer i både solvenskapital og solvenskapitalkrav.

Den vesentligste endringene i solvenskapital fra fjoråret er økt kapitalbidrag fra produktene i SpareBank 1 Forsikring AS. De største endringene i solvenskapitalkrav er økt markedsrisiko og helseforsikringsrisiko, men samtidig økt livsforsikringsrisiko. Økningen i markedsrisiko skyldes hovedsakelig økt rente- og aksjerisiko.

Tabellen nedenfor viser hvordan konsernets beregnede risiko var fordelt pr. 31.12.17 mellom de ulike hovedkategoriene i standardformelen under Solvens II. Solvensmarginen på 165 % er over konsernets definerte kapitalmål på 150 %.



Figur 3: Fordeling av hovedkategorier risiko etter standardmetoden

SCENARIOANALYSE

SpareBank 1 Gruppen AS gjennomfører scenarioanalyser for å overvåke hvordan konsernets solvensmargin vil kunne påvirkes av ulike hendelser, se eksempler gitt i Tabell 19. Scenarioanalyser gjennomføres for å gi god innsikt i hvilke markedshendelser,

samt øvrige interne og eksterne faktorer, som kan påvirke konsernets kapitalsituasjon vesentlig. Scenarioene er gjennomført konsistent i datterselskapene, for deretter å konsolideres i konsernet som helhet. De gjennomførte analysene danner grunnlag for fastsettelse av eventuelle tiltak.

Scenario	Beskrivelse	Hypighet
Strategi	Fremskriving av solvensmarginen i en 5 års tidsperiode, med utgangspunkt i prognosen som utarbeides til strategien.	Årlig i forbindelse med strategiarbeidet
Nedgang i finansmarkedene	Fremskriving av selskapets solvensmargin i en 5 års periode, der aksjer, eiendom og obligasjoner faller i verdi.	Årlig i forbindelse med ORSA-prosessen
Prispress og avgang	Fremskriving av selskapets solvensmargin i en 5 års periode med økt avgang og reduksjon i premier.	Årlig i forbindelse med ORSA-prosessen

Tabell 19: Scenarioanalyser SpareBank 1 Gruppen konsern

I tillegg utarbeides spesifikke økonomiske, katastrofe-, og ulykkesenarioer, og markedssenarioer i SpareBank 1 Skadeforsikring AS og SpareBank 1 Forsikring AS.

C.1 FORSIKRINGSRISIKO

Forsikringsrisiko omfatter de risikoer konsernet er eksponert for gjennom selskapene SpareBank 1 Forsikring AS, og SpareBank 1 Skadeforsikring AS. Forsikringsrisiko omfatter modulene for forsikringsrisiko liv og forsikringsrisiko helse, og forsikringsrisiko skade etter standardmetoden.

SpareBank 1 Forsikring AS har eksponering mot forsikringsrisiko liv. SpareBank 1 Skadeforsikring AS har eksponering mot forsikringsrisiko skade. Begge selskapene har eksponering mot forsikringsrisiko helse. For SpareBank 1 Gruppen konsern konsolideres risikoen samlet for konsernet.

FORSIKRINGSRISIKO LIV

Forsikringsrisiko liv omfatter de risikoene SpareBank 1 Forsikring AS er eksponert for knyttet til livsforsikring, som vist i figuren nedenfor.



Figur 4: Forsikringsrisiko liv

I Tabell 20 gis en nærmere forklaring av de ulike risikotypene som hører til forsikringsrisiko liv.

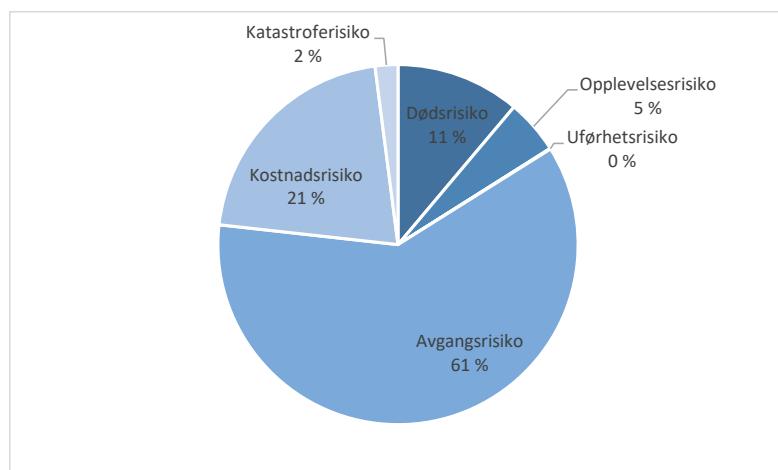
Risikotype	Forklaring
Dødsrisiko	Risiko for tap knyttet til at dødeligheten blir høyere enn beste antakelse, og at selskapet derfor får flere dødsrisikoutbetalinger enn forutsatt.
Opplevelsesrisiko	Risiko for tap knyttet til at dødeligheten blir lavere enn beste antakelse, og at selskapet derfor må utbetale pensjoner over en lengre periode enn forutsatt.
Uførhetsrisiko	Risiko for tap knyttet til at uførheten blir høyere eller reaktiveringene lavere enn beste antakelse, og at selskapet derfor får høyere uføreutbetalinger enn forutsatt.

Risikotype	Forklaring
Kostnadsrisiko	Risikoen for tap knyttet til at kostnadene og inflasjonen blir høyere enn beste antakelse, slik at selskapet får høyere administrasjonsutgifter enn forutsatt.
Avgangsrisiko	Risiko for tap knyttet til at avgangen avviker fra beste antakelse. Med avgang menes alle lovbestemte eller kontraktsmessige rettigheter kunden har til å avslutte, gjenkjøpe, redusere eller innskrenke kontrakten.
Katastroferisiko	Risiko for tap fordi erstatninger knyttet til dødelighet, uførhet, ulykke eller sykdom øker som følge av en katastrofe knyttet til ulykke eller pandemi. Dersom mange av selskapets kunder med samlet høy forsikringsrisiko oppholder seg på samme sted, for eksempel i samme bygning, utgjør dette en konsentrasjonsrisiko.

Tabell 20: Risikotyper Forsikringsrisiko liv

Under forsikringsrisiko liv utgjør avgangs-, kostnads- og dødsrisiko de største risikoene. Avgangsrisikoen fremkommer som tap på eiers kapital ved umiddelbar frivillig avgang. For produkter med god lønnsomhet vil dette kunne ha vesentlig betydning for SpareBank 1 Forsikring AS, og SpareBank 1 Gruppen konserns solvensposisjon, da fremtidig forventet resultat til eier vil reduseres. Kostnadsrisiko regnes som tap på eiers resultat gitt økt kostnadsnivå på 10 prosent og en kostnadsinflasjon på 1 prosent årlig i forhold til beste estimat. I og med at flere av produktene regnes frem til kontraktens utløp får dette en betydelig negativ effekt. Dødsrisiko stammer i stor grad fra individuell kapital død og gruppeliv død. Figur 5 viser den prosentvise fordelingen av forsikringsrisiko per risikoelement.

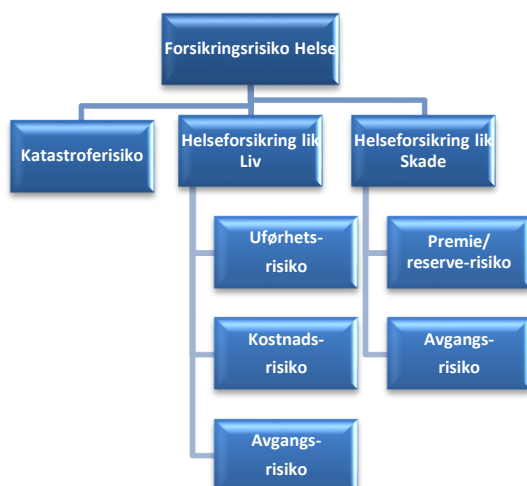
Figuren nedenfor viser prosentvis brutto fordeling av forsikringsrisiko brutt ned på de ulike risikoelementene.



Figur 5: Forsikringsrisiko Liv

FORSIKRINGSRISIKO HELSE

Forsikringsrisiko helse omfatter de risikoene SpareBank 1 Gruppen konsern er eksponert for knyttet til helseforsikring, som vist i figuren nedenfor. SpareBank 1 Gruppen konsern har eksponering mot katastroferisiko helse, og helseforsikring lik skade i både SpareBank 1 Forsikring AS, og SpareBank 1 Skadeforsikring AS.



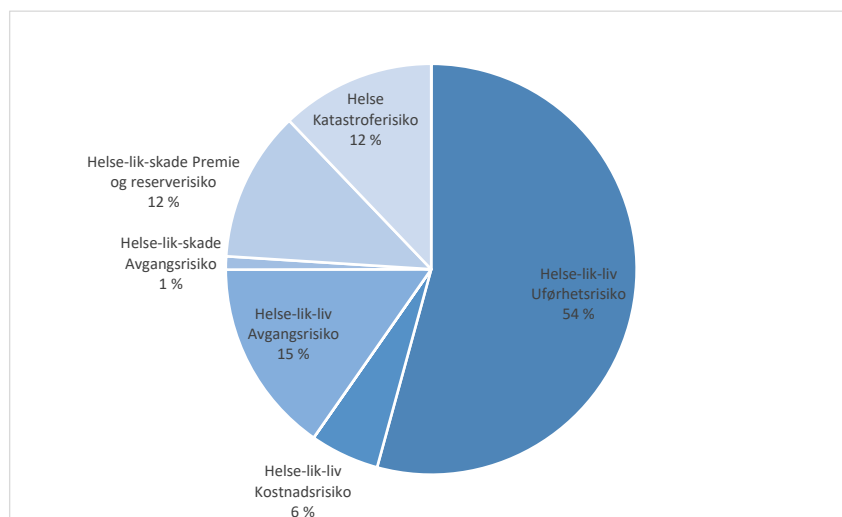
Figur 6: Risikokategorier Forsikringsrisiko Helse

I Tabell 21 gis en nærmere forklaring av de ulike risikotypene som hører til Forsikringsrisiko Helse.

Risikotype	Forklaring
Katastrofe-, uførhets-, kostnads- og avgangsrisiko	Se definisjon gitt i Tabell 20.
Premie- og reserve risiko	Risiko for at premier og tilhørende premie-reserver ikke er tilstrekkelige i forhold til de forpliktelser selskapet har påtatt seg ved inngåelse av forsikringskontrakter (tegningsrisiko), og risiko for at erstatningsavsetningene og utbetalingsreservene ikke er tilstrekkelige i forhold til de krav avsetningene skal dekke (reserverisiko). Kostnadsrisikoen en del av premierisikoen i dette segmentet.

Tabell 21: Risikotyper Forsikringsrisiko Helse

Under Helseforsikring-lik-liv utgjør uførhet den største risikoen. For Helseforsikring-lik-skade er premie/reserverisiko den største risikoen. Fordelingen av helseforsikringsrisiko pr. element fremgår av Figur 7.



Figur 7: Forsikringsrisiko helse SpareBank 1 Gruppen konsolidert

FORSIKRINGSRISIKO SKADE

Forsikringsrisiko skade er begrenset til selskapet SpareBank 1 Skadeforsikring AS, og omfatter de risikoene selskapet er eksponert for gjennom sin forsikringsvirksomhet. Disse fordeler seg på følgende risikokategorier:



Figur 8: Forsikringsrisiko skade

I Tabell 22 gis en nærmere forklaring av de ulike risikotypene som hører til Forsikringsrisiko Helse.

Risikotype	Forklaring
Premie- og reserverisiko	Se definisjon gitt i Tabell 21.
Avgangrisiko	Se definisjon gitt i Tabell 20.
Katastroferisiko	Katastroferisiko oppstår som følge av feil i håndtering av aggregering og/eller akkumulering av risiko. Dette kan resultere i økt eksponering for katastroferisiko som for eksempel <ul style="list-style-type: none"> Naturkatastrofe Menneskeskapte katastrofer som terror og eksplosjon/brann Pandemi, masseulykke og konsentrasjon av mennesker som beskrevet

Tabell 22: Risikotyper Forsikringsrisiko skade

FORSIKRINGSRISIKO - KONSENTRASJON

Konsernets risikotoleranse knyttet til tegning av forsikringsrisiko er uttrykt gjennom selskapene SpareBank 1 Forsikring AS, og SpareBank 1 Skadeforsikring AS sine kjerneprosesser og retningslinjer knyttet til risikoovertagelse, samt produktutvikling og prising.

SpareBank 1 Forsikring AS har retningslinjer for risikoutvelgelse både for bedrifts- og privatmarked som risikovurdering, risikoklassifisering, helsevurdering og beløpsgrenser på forsikringssum ved tegning. Dette er imidlertid ikke knyttet direkte opp mot konsentrasjonsrisiko.

SpareBank 1 Skadeforsikring AS har definerte underwritingsregler innenfor både privat- og bedriftsmarked. Selskapets konsentrasjonsrisiko knyttet til forsikring er hovedsakelig kumulerisiko innenfor brannforsikring og yrkesskadeforsikring. Forsikring av eget bygg – Hammersborggata 2 og yrkesskadeforsikring for egne ansatte i samme bygg utgjør de største risikoene. Eksponeringen er beskyttet gjennom selskapets gjenforsikringsprogram.

FORSIKRINGSRISIKO - RISIKOREDUKSJONSTEKNIKKER

For å redusere forsikringsrisikoen benytter selskapene SpareBank 1 Forsikring AS og SpareBank 1 Skadeforsikring AS seg av gjenforsikringsavtaler.

Vurdering av reassurans inngår som en del av SpareBank 1 Forsikring AS produktutviklingsprosess for alle nye produkter og endring av eksisterende produkter. Videre er selskapets risikoprofil og risikobærende evne sentrale faktorer ved bestemmelse av hensiktsmessige former for reassurans. Selskapets reassurans policy gir handlingsregler for å redusere selskapets risiko pr. person/gruppe samt selskapets katastroferisiko.

SpareBank 1 Skadeforsikring AS styrer forsikringsrisikoen gjennom selskapets fastsatte tegningsregler innenfor definerte områder. Gjennom selskapets resultatstyring sikres nødvendige lønnsomhetstiltak slik at forsikringsrisikoen reduseres. Videre benytter selskapet seg også av gjenforsikringsavtaler for å redusere forsikringsrisikoen. Disse avtalene er gjenstand for årlig fornyelse.

C.2 MARKEDSRISIKO

Konsernet er eksponert mot markedsrisiko gjennom investeringsporteføljene i selskapene SpareBank 1 Forsikring AS, og SpareBank 1 Skadeforsikring AS. Markedsrisiko består av risiko knyttet til negativ verdiutvikling i aksjer, renter, kredittmarginer (spread), valuta og eiendom. I tillegg vil selskapene kunne ha mulighet til å ha en mindre andel av alternative investeringer som for eksempel hedgefond og private equity.

Markedsrisiko	
Risikokomponent	Forklaring
Aksjerisiko	Aksjerisiko er risiko knyttet til endring i markedsverdi for posisjoner i egenkapitalinstrumenter, herunder aksjer, aksjefond, kombinasjonsfond, hedgefond og private equity, samt derivater med egenkapital-instrumenter som underliggende.
Renterisiko	Renterisiko defineres som endring i markedsverdier på selskapets investeringer i obligasjons- og sertifikatmarkedet samt selskapets forsikringsforpliktelser som følge av endring i markedsrentene.
Eiendomsrisiko	Eiendomsrisiko er risiko knyttet til verdiutvikling på selskapets posisjoner i fast eiendom, samt derivater med eiendom som underliggende. Eventuelle plasseringer i eiendomsfond som ikke har et vesentlig innslag av lånefinansiering medregnes under vurderingen av eiendomsrisiko.
Kredittmarginrisiko (spreadrisiko)	Kredittmarginrisiko er risiko for endring i markedsverdi på selskapets investeringer i rentepapirer som følge av endring i kredittmarginer for ulike kredittrating klasser.
Valutarisiko	Valutarisiko er risiko for tap som oppstår som følge av endring i kursen mellom norske og utenlandske valutaer.

Tabell 23: Risikotyper markedsrisiko

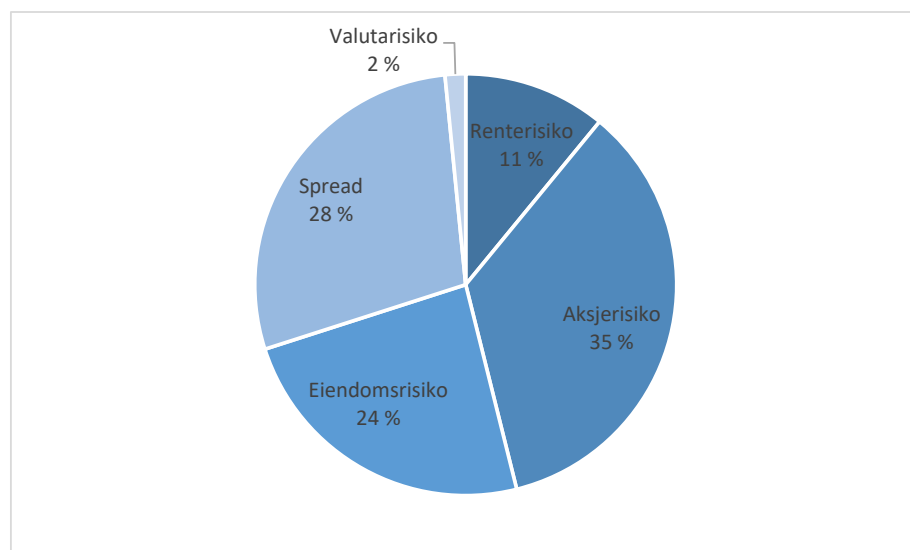
Selskapene har i hovedsak investeringer i rente-, aksje-, og eiendomsmarkedet. For SpareBank 1 Forsikring AS, er den finansielle risikoen blant annet knyttet til om selskapet klarer å innfri den årlige rentegarantien hvert år og på lang sikt knyttet til de forsikringstekniske avsetninger.

I det konsoliderte perspektivet for konsernet stresses eiendom i undermodulen eiendomsrisiko. For SpareBank 1 Forsikring AS og SpareBank 1 Skadeforsikring AS er de samme investeringene (eiendomsdøtre) å anse som strategiske aksjainvesteringer, og stresses følgelig som aksjer og ikke som eiendom under standardmetoden.

Aksjerisiko, kredittmarginrisiko (spreadrisiko), og eiendomsrisiko er de største markedsrisikoene beregnet etter standardmetoden for konsernet.

For renterisiko beregnes hva som gir størst negativ effekt av rentefall og renteoppgang. Pr. 31.12.17 er det rentenedgang som gir størst beregnet tap. I SpareBank 1 Forsikring AS gir rentenedgang en negativ påvirkning på produkter med rentegaranti. Produkter med positive kontantstrømmer som følge av marginer, vil ved en reduksjon i rentenivå få en redusert diskonterings effekt, og dermed en positiv effekt av lavere rente.

Figuren nedenfor viser prosentvis fordeling av selskapets markedsrisiko brutt ned på de ulike risikoelementene.



Figur 9: Markedsrisiko SpareBank 1 Gruppen konsolidert

FORSIKTIGHETSPRINSIPPET

Rammer og retningslinjer for styring av markedsrisiko følger av selskapenes investeringsstrategi som er vedtatt av styret av de respektive styrene i SpareBank 1 Forsikring AS og SpareBank 1 Skadeforsikring AS. Selskapenes markedsrisiko er for det vesentligste relatert til renterisiko, spreadrisiko, aksjerisiko og eiendomsrisiko. Eksponeringen mot utenlandsk valuta i investeringsporteføljen er valutasikret til NOK, noe som reduserer valutarisikoen til et relativt sett begrenset nivå.

Diversifisering og spredning av de ulike risikotypene og verdipapirene i investeringsporteføljen er sentralt i investeringsstrategien og tilhørende retningslinjer. Hovedformålet er at ingen forvaltere, enkelt fond eller enkeltinvesteringer skal kunne dominere avkastningen og risikoen i porteføljen. Det benyttes derfor flere forvaltere og det settes krav til maksimal konsentrasjon mot motparter der det er relevant og kan være en utfordring.

Selskapene benytter eksterne forvaltere i forvaltningen av hhv aksjer og renter, og utvelgelsen av forvaltere skjer på uavhengig basis.

Styrene setter prosentuelle rammer for hver aktivaklasse, i tillegg setter også styrene rammer innenfor aktivaklassene. Rammene i kapitalforvaltningen er ment å sikre at porteføljen og investeringene er i tråd med forsiktighetsprinsippet. Rammene og strategien sikrer dermed at investeringene har riktig profil og eksponering med tanke på kredittkvalitet, likviditet, prising, målbarhet med mer. Eksempelvis er det blant annet krav til hvor stor del av porteføljen som skal være i Investment grade rentepapirer og hvor stor del som kan være i såkalte High yield rentepapirer, med noe høyere risiko og forventet avkastning.

Ved investering i nye produkter, aktivaklasser eller instrumenter vil det gjennomføres utstrakt testing og inngående vurderinger før man investerer i disse. Dersom det på basis av vurderingene og undersøkelsene besluttes å investere i en ny type instrument eller aktivaklasse, vil man normalt eksponere et mindre beløp for å sikre at selskapets rutiner og systemer kan håndtere dette innen eksponeringen økes til et mer vesentlig nivå.

RISIKOKONSENTRASJON

Konsernets investeringsporteføljer i SpareBank 1 Forsikring AS og SpareBank 1 Skadeforsikring AS anses veldiversifiserte både med hensyn på allokering mellom ulike aktivaklasser samt at ingen enkeltinvesteringer utgjør en uforholdsmessig stor andel av investeringene. Selskapet anses å ha en forsvarlig risikokonsentrasjon innenfor markedsrisiko.

RISIKOREDUKSJONSTEKNIKKER

SpareBank 1 Forsikring AS og SpareBank 1 Skadeforsikring AS administrerer de respektive investeringsporteføljer i henhold til risikoprofil med de begrensninger selskapenes styrer fastsetter gjennom blant annet investeringsrammer knyttet til øvre og nedre grense for hver aktivaklasse, durasjoner og kreditt-rating.

Selskapenes valutaeksponeringer er tilnærmet fullt ut dekket ved hjelp av handel i valutasikringsderivater gjennom 2017.

C.3 MOTPARTSRISIKO (KREDITTRISIKO)

Motpartsrisiko defineres som risikoen for at konsernet påføres tap som følge av at selskapenes motparter ikke innfrir sine forpliktelser. Motpartsrisiko er inndelt i Type 1 og Type 2, hvorav førstnevnte omfatter gjenforsikringskontrakter, derivatmotparter og bankinnskudd mens sistnevnte omfatter fordringer på formidlere og kunder.

Motpartsrisiko avhenger i stor del av motpartens kreditt-rating. Kreditt-ratingen for reassurandører overvåkes kontinuerlig av selskapets reassurandørmegler. I tillegg utfører Aktuarfunksjonen en sjekk opp mot Standard & Poor's sin kreditt-rating database hvert kvartal.

For å redusere motpartsrisiko er det satt rammer for inngåelse av reassuranskontrakter der valgt reassurandør ikke skal ha lavere offisiell rating enn A- og at risikoen skal spres på flere reassurandører. Kreditt-rating på øvrige motparter kontrolleres av risikostyringsfunksjonene i SpareBank 1 Forsikring AS og SpareBank 1 Skadeforsikring AS.

Selskapene SpareBank 1 Factoring AS og SpareBank 1 Portefølje AS er selskap i konsernet som er eksponert mot kreditt- og motpartsrisiko. Porteføljevirksomheten består i kjøp av misligholdsporteføljer fra banker og andre finansieringsselskaper. Kreditt- og motpartsrisiko oppstår som følge av skyldneres evne til å betale, sett opp mot bokført verdi av porteføljene. Kreditt- og motpartsrisikoen er beregnet ut fra de regulatoriske kapitalkravene for selskapet. SpareBank 1 Factoring AS gir kreditt med sikkerhet i utestående fakturaer. SpareBank 1 Factoring AS gjennomfører kredittvurdering både av klienter som har factoringkreditt, samt av kunder som factoring-klientene selger til. De av klientens kunder som ikke har en tilstrekkelig kredittkvalitet, vil normalt ikke finansieres. SpareBank 1 Factoring AS har i tillegg kredittforsikret sine største eksponeringer. Basert på at selskapet har gode kreditt-rutiner både med hensyn til å vurdere den enkelte factoringklient, og rutiner for å analysere factoringklientens kunder,

har selskapet en god og diversifisert risikostruktur. Det vurderes ut fra dette at en beregning av kredittrisikoen i forhold til regulatoriske kapitalkrav gir et godt utgangspunkt for å estimere kredittrisikoen på factoringområdet.

C.4 LIKVIDITETSRISIKO

Likviditetsrisiko er risiko for at enten morselskapet eller et av datterselskapene ikke klarer å betjene forpliktelsene innen forfall uten at det oppstår vesentlige ekstrakostnader. For å unngå dette er likviditetsstyring viktig både på et operasjonelt og strategisk plan.

RISIKOTOLERANSE

Konsernet skal ha moderat til lav likviditetsrisiko. Policyen skal sørge for forsvarlig likviditetsstyring slik at konsernet til enhver tid har tilstrekkelig likviditet til å dekke sine forpliktelser ved forfall.

LIKVIDITETSRESERVER

SpareBank 1 Gruppens likviditetsbehov vil normalt bestå av følgende komponenter:

- a) Kapitalbehov for å dekke løpende driftskostnader og renter i en situasjon der SpareBank 1 Gruppen AS ikke får tilført konsernbidrag eller utbytte fra datterselskapene
- b) Kapitalbehov for å betale renter og forfall på eksisterende lån
- c) Utbytte til eierne og konsernbidrag eller utbytte til datterselskap
- d) Oppkjøp av virksomhet
- e) Finansiering av virksomhet i datterselskap gjennom tilførsel av egenkapital og/eller lån

Målsatt likviditetsreserve skal utgjøre 150 mill. kroner. Dersom likviditetsreserven ligger lavere enn 100 mill. kroner skal det rapporteres til administrerende direktør og det skal fremlegges en plan for hvordan man så raskt som mulig skal komme tilbake til en likviditetsreserve på 150 mill. kroner. Den målsatte likviditetsrammen må ses opp mot at selskapet har etablert trekkmuligheter i eierbankene.

Det legges til grunn at utbytte og eventuelle større oppkjøp/selskapetableringer eller kapitaltilførsler til SpareBank 1 Gruppens datterselskap, ref pkt c)-d), i utgangspunktet ikke skal dekkes av likviditetsreserven. Beholdning av likvide eiendeler kan omfatte kontanter, bankinnskudd, omsettelige verdipapirer som er gjenstand for kontinuerlig omsetning og kommitterte kredittfasiliteter.

FINANSIERING

Konsernet finansieres av eierbankene gjennom en kombinasjon av langsiktig og kortsiktig finansiering. Ved behov vil konsernet også kunne benytte innlån i sertifikat- og obligasjonsmarkedet som finansieringskilde.

Konsernet skal til enhver tid sørge for tilstrekkelig stabil og diversifisert langsiktig finansiering i forhold til sine eiendeler.

SpareBank 1 Gruppen AS har inngått en konsernkontoordning med datterselskapene. I den forbindelse er det etablert en samlet kredittamme. Ubenyttet kreditt, utover de rammene som er tildelt datterselskapene gjennom konsernkontoordningen, inngår som en del av likviditetsreserven.

PROGNOSER

Det utarbeides månedlige likviditetsprognoser for konsernet.

STRESSTESTER

Det gjennomføres kvartalsvise stresstester der hensikten er å avdekke vesentlige risikoområder innenfor selskapets likviditetsstyring og finansiering. I stresstestene hensyntas selskapsspesifikke forhold, markedsrelaterte hendelser og ulike scenarioer og tidshorisonter. Erfaringene fra stresstestene skal brukes når styret vurderer rammer for likviditetsrisiko og risikotoleranse og oppdaterer beredskapsplanen.

BESLUTNINGSTAKER OG ANSVARLIG

Policy for likviditetsstyring og finansiering beslutes av styret i SpareBank 1 Gruppen AS. Stabsrolle CFO er hovedansvarlig for policyen, og også ansvarlig for den løpende likviditetsoppfølgingen. CRO følger opp målsatt likviditetsreserve og rapporterer likviditetsstatus. Dette inngår i den kvartalsvise risikorapporteringen til styret.

FORTJENESTE I FREMTIDIGE PREMIER

Beregningen av "Expected profits in future premiums" (EPIFP) gjøres på hver homogene risikogruppe og samles i en post. Pr. 31.12.17 var den beregnede fortjenesten i fremtidige premier på 8 438 mill. kroner for SpareBank 1 Forsikring AS. For SpareBank 1 Skadeforsikring AS var den beregnede fortjenesten i fremtidige premier 361,5 mill. kroner.

C.5 OPERASJONELL RISIKO

Operasjonell risiko er risikoen for tap som en følge av sviktende interne rutiner eller prosesser. Dette kan relatere seg til menneskelig svikt, systemsvikt eller eksterne hendelser.

Den operasjonelle risikoen favner således over alle øvrige risikokategorier og er ment å adressere disse i den grad de ikke eksplisitt er dekket av de respektive risikokategoriene. Operasjonell risiko under standardformelen omfatter ikke risiko relatert til strategiske beslutninger eller omdømmerisiko.

Kapitalkravet for den operasjonelle risikoen beregnes under standardformelen basert på et volummål for premier og reserver i SpareBank 1 Forsikring AS og SpareBank 1 Skadeforsikring AS.

SpareBank 1 Gruppen AS har også en policy for styring og kontroll av operasjonell risiko som gir overordnede føringer for sikre at konsernet samlet sett har effektive og hensiktsmessige prosesser for styring og kontroll av operasjonell risiko.

Videre er det etablert et kontrollmiljø som omfatter internkontrollgjennomgang, risikoworkshops, hendelsesdatabase for registrering av uønskede hendelser samt en risikostyringsdatabase for oppfølging av tiltak. Det foretas også en kartlegging av den operasjonelle risiko i forbindelse med oppfyllelse av IKT-forskriften, dette gjøres gjennom en årlig COBIT-undersøkelse (Control Objectives for Information Technology).

C.6 ANDRE VESENTLIGE RISIKOER

Gjennom konsernets ORSA prosess identifiseres også risiko av mer strategisk og forretningsmessig karakter. Strategisk risiko defineres som risiko for tap som følge av manglende evne til å implementere forretningsplaner, feilvalgte strategiske beslutninger, manglende allokering av ressurser, eller tilpasninger av forretningen til endringer i markedet. Forretningsmessig risiko defineres som risiko for tap som følge av uventede endringer i juridiske rammebetingelser, endringer i eksterne politiske, økonomiske og sosiale forhold.

Strategisk og forretningsmessig risiko har stort fokus i selskapet og følges opp løpende. Dette innebærer å følge nøye med på utvikling i rammebetingelser, endringer i eksterne politiske, økonomiske og sosiale forhold.

C.7 ANDRE OPPLYSNINGER

Informasjonen i kapittel C gir et korrekt og hensiktsmessig bilde av selskapets risikoprofil gjennom rapporteringsperioden.

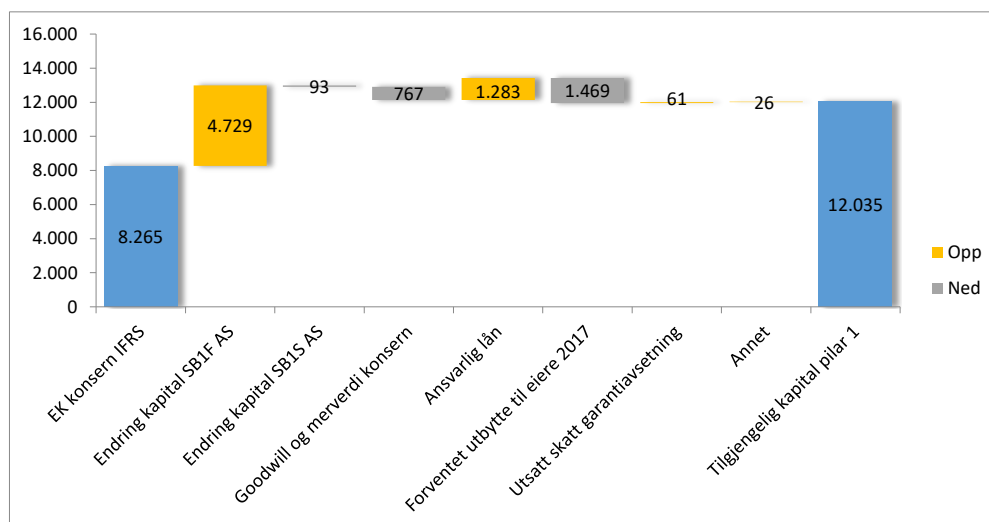
D. VERDSETTING FOR SOLVENSFORMÅL

SpareBank 1 Gruppen har på konsolidert nivå utarbeidet Solvens II balanse, og regulatorisk kapitalkravsberegning (SCR) per 31.12.17. I dette avsnittet redegjøres for de gruppespesifikke aspekter som fremkommer både på kapitalkravet, og ansvarlig kapital.

Liv- og skadeselskapet er underlagt årsregnskapsforskriften når de utarbeider ordinært årsregnskap. Det er få forskjeller mellom deres regnskap og regnskap utarbeidet etter IFRS. Det er kun noen mindre forskjeller på behandling av skatt på naturskadefondet og reassurans i IFRS konsern regnskapet til SpareBank 1 Gruppen. I Solvens II balansen konsoliderer SpareBank 1 Gruppen liv- og skadeselskapet med morselskapet, og tar inn øvrige datterselskaper SpareBank 1 Factoring AS, SpareBank 1 Portefølje AS, Conecto AS, ODIN Forvaltning AS og SpareBank 1 Medlemskort AS etter egenkapitalmetoden. Justeringene som liv og skade foretar på verdsettelse i Solvens II videreføres i konsernregnskapet.

SOLVENSKAPITAL/ ANSVARLIG KAPITAL

I utarbeidelsen av ansvarlig kapital på konsolidert nivå for SpareBank 1 Gruppen konsern vises i figuren nedenfor en bro fra IFRS egenkapital til ansvarlig kapital under Solvens II.



Figur 10: Fordeling av type 1 og 2 motpartsrisiko SpareBank 1 Gruppen konsern

- Egenkapital SpareBank 1 Gruppen IFRS konsolidert per 31.12.17: 8.265 mill. kroner
- Endret ansvarlig kapital som følge av overgang til markedsverdier i SpareBank 1 Forsikring AS: 4.729 mill. kroner.
- Endret ansvarlig kapital som følge av overgang til markedsverdier i SpareBank 1 Skadeforsikring AS: - 93 mill. kroner.
- Fratrasket goodwill og merverdier konsern: -767 mill. kroner.
- Fondsobligasjonslån på 1.000 mill. kroner i SpareBank 1 Forsikring AS legges til som tier 2 kapital. Tilsvarende legges det til et ansvarlig lån i morselskapet på 283 mill. kroner som tier 2 kapital. Samlet utgjør dette 1.283 mill. kroner.
- Avsatt utbytte til eier er tatt ut av ansvarlig kapital på - 1.469 mill. kroner.
- I SpareBank 1 Skadeforsikring AS er garantiordningen lagt som en forpliktelse. Dette er reflektert i justeringen på ansvarlig kapital for dette selskapet. På konsolidert nivå etter IFRS ligger det allerede en skatt på garantiordningen på 25 prosent. Beløpet på 60 mill. kroner tilbakeføres for å unngå dobbelttelling av dette beløpet.
- Øvrige poster er totalt 26 mill. kroner.
- Per 31.12.17 gir dette en ansvarlig kapital på Solvens II konsolidert nivå på 12.035 mill. kroner.

VERDIVURDERING FOR SOLVENSFORMÅL

Verdivurdering av forsikringstekniske avsetninger er beskrevet i de kvalitative rapportene for SpareBank 1 Forsikring AS, og SpareBank 1 Skadeforsikring AS. De samme verdivurderingsprinsipper som er benyttet i forsikringselskapene er videreført konsistent på gruppenivå.

E. KAPITALSTYRING

Konsernet har etablert et internt fastsatt mål for solvensmargin etter Solvens II, hvor kapitalmålet er definert til 150 prosent solvensmargin ut ifra Pilar 1 standardmetoden. For SpareBank 1 Forsikring AS er kapitalmålet definert ut fra et intervall på 140-160 prosent solvensmargin. I SpareBank 1 Skadeforsikring AS er kapitalmålet definert til 160 prosent solvensmargin.

Det fastsatte kapitalmålet er styrende i forhold til konsernets og datterselskapenes strategi for kapitalstyring, og tillegges vesentlig vekt ved vurderinger knyttet til kapitalbehov. Gjennom konsernets ORSA prosess foretas det fremskrivninger av kapitalbehov, både under mer normale/forventede scenarier samt ulike stressscenarier. Fremskrivningene gjøres med tidshorisont på 5 år. Konsernets ORSA prosess er førende i forhold til å fastsette mål for kapitaliseringen samt identifisere behov for tiltak. Solvensmarginen pr. utgangen av 2017 er på 165 prosent for SpareBank 1 Gruppen konsolidert.

Utbyttepolitikk

SpareBank 1 Gruppen AS har som mål å utbetale 60-70 prosent av overskuddet på konsolidert nivå som netto utbytte. Ved fastleggelse av utbytte for SpareBank 1 Gruppen AS skal det legges vesentlig vekt på at man har en tilfredsstillende solvensmargin, basert både på gjeldende regelverk og de mål som er fastsatt av styret. I vurderingen av solvenssituasjonen skal det hensyntas kapitalbehov for fremtidig vekst samt selskapets ORSA-beregninger og likviditetssituasjon. Det er resultat etter skatt i morselskapet, SpareBank 1 Gruppen AS, som danner grunnlag for fastsettelse av størrelsen på utbyttet. Styrets forslag til utbytte for 2017 vektlegger at konsernet vurderes å være tilstrekkelig kapitalisert.

E.1 ANSVARLIG KAPITAL

Konsernets tilgjengelige kapital er på 12.035 mill. kroner pr. 31.12.17, økt fra 11.079 mill. kroner på samme tidspunkt året før. Spesifikasjon av solvenskapitalen følger av tabellen nedenfor:

Solvenskapital per 31.12.17	SB1G konsolidert				
	MNOK	Total	Tier 1	Tier 2	Tier 3
Innskutt egenkapital	2.400	2.400			
Avstemmingsreserve	7.671	7.671			
Ansvarlige lån	1.283			1.283	
Risikoutjevningfond	31			31	
Naturskadefondet	649			649	
Solvenskapital	12.035	10.071		1.964	

Tabell 24: Tilgjengelig solvenskapital pr. 31.12.17

Konsernets tilgjengelige solvenskapital har således økt med 956 mill. kroner i 2017. Den ansvarlige lånekapitalen er uendret gjennom året.

Forsikringstekniske avsetninger til markedsverdi gir et økt bidrag til selskapets tilgjengelige kapital, hvor forskjellen mellom bokførte regnskapsmessige verdier og markedsverdi av de forsikringstekniske avsetningene har økt i perioden.

Endring tilgjengelig kapital 2016-2017 mill. kroner	31.12.17	31.12.16	Endring
Innskutt egenkapital	2.400	2.400	0
Avstemmingsreserve	7.671	6.753	918
Ansvarlige lån	1.283	1.284	0
Risikoutjevningfond	31	18	13
Avsetning til naturskadefondet	649	624	25
Solvenskapital	12.035	11.079	956

Tabell 25: Endring tilgjengelig kapital 2016-2017

E.2 SOLVENSKAPITALKRAV OG MINSTEKAPITALKRAV

Under Solvens II beregnes et solvenskapitalkrav (SCR) og et minimumskapitalkrav (MCR). SCR skal representere den kapital et selskap eller konsern må ha for å kunne tåle 99,5 prosent av mulige utfall på ett års sikt. MCR skal tilsvarende reflektere at selskapet minimum må tåle 85 prosent av mulige utfall på ett års sikt.

Ved brudd på SCR stilles det krav fra Finanstilsynet om å levere planer for hvordan selskapet skal kunne oppfylle SCR igjen. Det vil kreves at selskapets styre fremlegger eventuelle tiltak eller forbedringer av solvensposisjonen. I en normalsituasjon må selskapet i løpet av en periode på ni måneder igjen tilfredsstille SCR kravet.

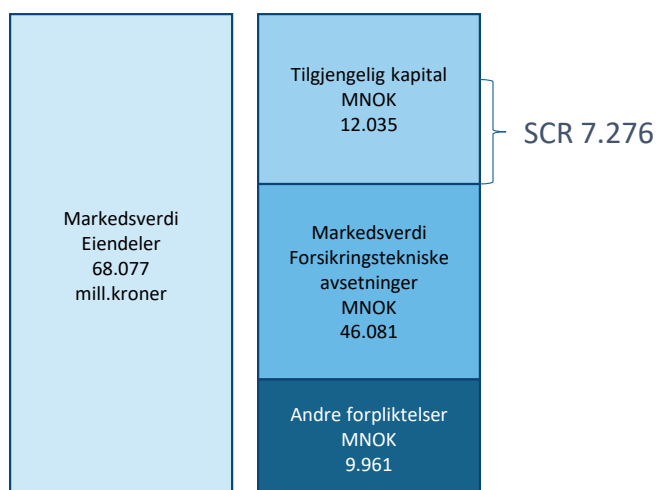
Ved brudd på MCR vil Finanstilsynet kunne frata selskapet konsesjonen dersom ikke selskapet møter kravet i løpet av tre måneder.

MINIMUMSKAPITALKRAV (MCR)

Minimumskapitalkravet til selskapet er på 2.168 mill. kroner pr. 31.12.17, økt fra 2.015 mill. kroner per 31.12.16. Minimum 80 prosent av minimumskapitalkravet skal bestå av Tier 1 kapital, tilsvarende 1.735 mill. kroner per 31.12.17. Selskapet hadde pr. 31.12.17 Tier 1 kapital på 10.071 mill. kroner og har dermed tilstrekkelig kapital i forhold til MCR.

SOLVENSKAPITALKRAV (SCR)

SCR beregnes basert på sjokk-scenarier mot eiendelene og forpliktelsene. SCR beregnes som BSCR (Basis Solvenskapitalkrav) tillagt operasjonell risiko og fratrukket tapsabsorberende evne. BSCR er beregnet ut fra sjokk av markeds-, livsforsikrings-, helseforsikrings- og motpartsrisiko, samt alle korrelasjonsmatriser gitt av regelverket. Sjokkfaktorene og korrelasjonene mellom de ulike risikoene er gitt i regelverket når konsernet benytter standardmodell.



Figur 11: Solvens II balanseverdier og solvenskapitalkrav per 31.12.17

Beregning pr. 31.12.17 viser at SpareBank 1 Gruppen konsern har et samlet solvenskapitalkrav på 7.276 mill. kroner, økt fra 6.652 mill. kroner fra året før. Solvenskapitalkravet har økt med 624 mill. kroner fra 2016 til 2017. Solvenskapitalkravet er hensyntatt diversifisering, tapsabsorberende evne for forsikringstekniske avsetninger, og utsatt skatt ved inntruffet scenario.

Kapitalkrav SpareBank 1 Gruppen konsern (mill. kroner)	31.12.17	31.12.16	Endring
Markedsrisiko	3.934	3.532	401
Skadeforsikringsrisiko	1.590	1.520	70
Helseforsikringsrisiko	2.604	2.178	426
Livsforsikringsrisiko	4.774	4.459	315
Motpartsrisiko	235	190	45
Kapitalkrav før diversifisering totalrisiko	13.137	11.880	1.257
Korrelasjonseffekt totalrisiko	-4.582	-4.136	-446
Kapitalkrav før op. risk	8.555	7.744	811
Operasjonell risiko	351	338	13
Regulatorisk kapitalkrav for andre finansforetak	511	431	80
Justering kundemidler gruppenivå	114	212	-99
Tapsabsorberende evne effekt utsatt skattefordel	-2.255	-2.074	-181
Kapitalkrav	7.276	6.652	624
Solvenskapital	12.035	11.079	956
Solvensmargin	165 %	167 %	-2 %
Minstekapitalkravet MCR	2.168	2.015	154

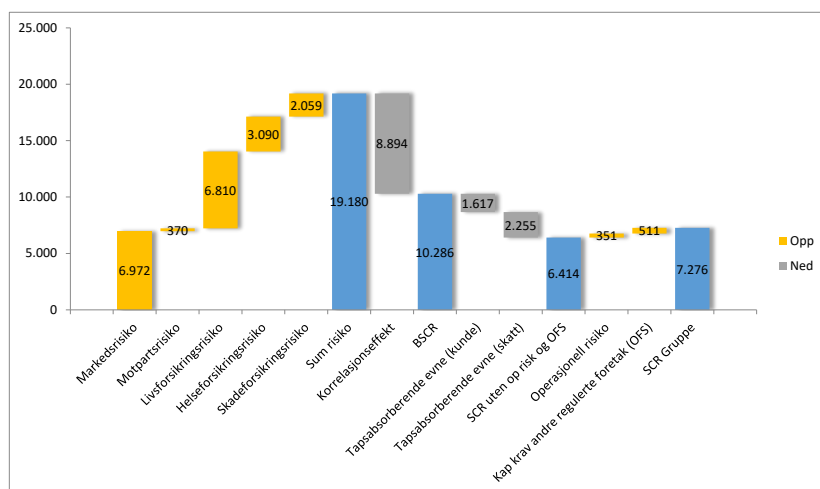
Tabell 26: Endring SCR 2016-2017

Markedsrisikoen er økt med 401 mill. kroner, hovedsakelig med bakgrunn i økt rente- og aksjerisiko som følge av vekst i porteføljer, endring i rentenivå samt produktsammensetning.

Tegningsrisiko, livsforsikring er økt med 315 mill. kroner og skyldes hovedsakelig en økning i avgangs- og kostnadsrisiko som følge av økt bestand.

Tegningsrisiko, helseforsikring er redusert med 426 mill. kroner og skyldes hovedsakelig en økning i uførerisiko som følge av økt bestand.

Figuren nedenfor viser ikke-diversifiserte tall for risiko delt opp i markedsrisiko, forsikringsrisiko liv og helse samt motpartsrisiko. Summen av risikoene er 19.180 mill. kroner. Korrelasjonseffekter reduserer dette tallet til 10.286 mill. kroner. Tapsabsorberende evne i kundemidler og utsatt skatt reduserer det ytterligere til 6.414 mill. kroner. Tillagt operasjonell risiko, og regulatorisk kapitalkrav for SpareBank 1 Factoring AS, SpareBank 1 Portefølje AS, og ODIN Forvaltning AS er total SCR for konsernet på 7.276 mill. kroner.



Figur 12: Solvenskapitalkrav pr. risikosegment

KILDER TIL DIVERSIFISERINGSEFFEKTER PÅ GRUPPENIVÅ

SpareBank 1 Gruppen AS beregner solvensmargin konsolidert for konsernet. Dette innebærer at standardmetoden i henhold til Solvens II benyttes konsolidert for selskapene SpareBank 1 Forsikring AS, SpareBank 1 Skadeforsikring AS, og SpareBank 1 Gruppen AS. Når disse selskapene adresseres som om det var en enhet, oppstår økte diversifiseringseffekter. Dette sett i forhold til om kapitalkravene fra SpareBank 1 Skadeforsikring AS og SpareBank 1 Forsikring AS summeres.

Diversifiseringseffektene oppstår der hvor begge selskaper har eksponering. Den vesentligste driveren til økte diversifiseringseffekter på konsolidert nivå, ved bruk av standardmetoden er diversifiseringseffekter mellom markeds-, skadeforsikrings-, helseforsikrings-, livsforsikrings-, og motpartsrisiko. Denne utgjør 780 mill. kroner per 31.12.17.

E.3 BRUK AV DEN DURASJONSBASERTE UNDERMODULEN FOR AKSJERISIKO VED BEREGNINGEN AV SOLVENSKAPITALKRAVET

Konsernet benytter ikke den durasjonsbaserte undermodulen for aksjerisiko.

E.4 FORSKJELLER MELLOM STANDARDFORMELEN OG BENYTTETE INTERNE MODELLER

Konsernet benytter standardformelen til beregning av kapitalkrav under Solvens II.

E.5 MANGLENDE OPPFYLLELSE AV MINSTEKAPITALKRAVET OG MANGLENDE OPPFYLLELSE AV SOLVENSKAPITALKRAVET

Konsernet har en solvensmargin på 165 prosent pr. 31.12.17, mens marginen i forhold til minstekapitalkravet er på 555 prosent. Konsernet har overholdt krav til minstekapitalkravet og solvenskapitalkravet i hele perioden.

E.6 ANDRE OPPLYSNINGER

Opplysningene i kapittel E gir et korrekt og hensiktsmessig bildet av selskapets kapitalstyring gjennom rapporteringsperioden.

F. VEDLEGG

F.1 OFFENTLIGE QRT

Se vedlegget: SB1G AS – Vedlegg til SFCR kvantitative rapporteringsskjemaer.